
Retssikkerhedsmæssige konsekvenser af kommunalreformen

**Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget
tirsdag den 3. maj 2005**

Teknologirådets rapporter 2005/8

Retssikkerhedsmæssige konsekvenser af kommunalreformen

Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget tirsdag den 3. maj 2005

Projektleder:

Ida Leisner

Projektmedarbejder:

Frederik Nelsson

Tryk:

Folketingets Trykkeri

ISBN: 87-91614-06-6

ISSN: 1395-7392

Rapporten kan bestilles hos:

Teknologirådet

Antonigade 4

1106 København K.

Telefon 33 32 05 03

Fax 33 91 05 90

tekno@tekno.dk

Rapporten findes også på Teknologirådets hjemmeside:

www.tekno.dk

Teknologirådets rapporter 2005/8

Forord	4
Høringsresumé	5
Oplæg	10
Birgitte Kofod Olsen	10
Steffen Stripp	14
Peter Blume	16
Morten Engberg	18
Redigeret udskrift af høringen	21
CV'er – Ekspertpanelet	74
Program	76

Forord

Denne rapport indeholder et redigeret udskrift af folketingshøringen om de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af kommunalreformen, der blev afholdt på Christiansborg tirsdag den 3. maj 2005. Høringen blev arrangeret af Teknologirådet for Folketingets retsudvalg.

Høringen fokuserede på lovforslag i kommunalreformen som kan have betydning for borgernes retssikkerhed, specielt med henblik på aktindsigt og krav om samtykke. Overskrifterne for fremlæggelserne var hvilke samspil der er mellem retssikkerhed, kommunalreform og projekt digital forvaltning samt hvilke konsekvenser forslaget om borgerservicecentre og andre lovforslag har for borgernes retssikkerhed. Høringen havde deltagelse af eksperter og interessenter.

Udover det redigerede udskrift indeholder rapporten også eksperternes skriftlige oplæg fra høringen, samt et resumé af høringens forløb. Rapporten kan downloades fra Teknologirådets hjemmeside www.tekno.dk.

Teknologirådet vil i forbindelse med denne høringsrapport gerne rette en tak til høringens oplægsholdere, folketingets administration, retsudvalget og retsudvalgets sekretariat.

Teknologirådet, maj 2005

Ida Leisner &
Frederik Nelsson

Høringsresumé

Udarbejdet af journalist Carsten Juul

Rød lampe lyser

Kommunalreformen er med til at fremme en udvikling, der begrænser beskyttelsen af den enkelte borger. Den er udtryk for manglende anerkendelse af den enkelte borgers selvbestemmelsesret. Det mener Birgitte Kofod Olsen, afdelingsleder på Institut for Menneskerettigheder.

Privatlivsbeskyttelsen bliver reduceret, fordi lovforslagene, der skal gennemføre dele af kommunalreformen, blandt andet udvider området for videregivelse af oplysninger uden samtykke fra borgeren. Forslagene begrænser også borgernes aktindsigt i forhold til oplysninger om dem selv.

”Den røde lampe lyser, for vores privatlivsbeskyttelse, vores ret til beskyttelse af personoplysninger og vores selvbestemmelsesret er i gang med at blive reduceret – i nogle tilfælde med risiko for en egentlig krænkelse af reglerne,” siger Birgitte Kofod Olsen.

Hvis myndighederne i dag ønsker at videregive oplysninger uden borgernes samtykke, skal der foreligge en samfundsmæssig eller anden væsentlig interesse, der overstiger hensynet til borgeren.

En hjørnesten i kommunalreformen er borgerservicecentre. Borgerne behøver kun at henvende sig ét sted for at blive serviceret, og deres data skal flyde frit mellem forvaltningerne – med andre ord udvides området for videregivelse af oplysninger uden krav om samtykke.

I øjeblikket fastslår forvaltningslovens § 29, at myndighederne i ansøgningssager, eller sager, som borgeren selv starter, som hovedregel skal indhente borgerens samtykke, når følsomme oplysninger indhentes fra andre forvaltninger eller en anden del af forvaltningen.

”Og det er det sidste, altså indhentningen fra en anden del af forvaltningen, som man fraviger her, for borgerservicecentre udgør en selvstændig del af kommunalforvaltningen,” siger Peter Blume, professor, dr. jur. og medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe. Han advokerer for en bredere samtykkeregulering, så den omfatter alle oplysninger og dermed forbedrer borgernes retsstilling:

Ifølge Blume går man nu med § 3, stk. 3 i lovforslaget om kommunale borgerservicecentre den modsatte vej: man begrænser transparensen.

Afdelingsleder i Ringsted Kommune, Per Prehn, oplever derimod, at borgerne i hans kommune har en forventning om, at kommunen ved det meste. Borgerne har i det hele taget store forventninger til, at oplysninger bliver genbrugt i relevante situationer. På langt de fleste af kommunens blanketter er der på bagsiden trykt samtykkeerklæringer, som giver kommunen mulighed for at indhente oplysninger, når borgeren har printet sin underskrift på forsiden.

”Men de fleste er pragmatisk ubekymrede, vil jeg næsten sige. Det er måske kun 2 pct. af borgerne, der læser, hvad der står på bagsiden af blanketten,” siger Per Prehn.

Samtykket er i sig selv ikke ret meget værd, mener Peter Blume, for hvis man ikke giver samtykke, så får man heller ikke medhold i sin ansøgning. Samtykket har dog alligevel den funktion, at forvaltningen bliver mere gennemskuelig for borgeren. Han siger:

”Og en ændring af § 3, stk. 3 i lovforslaget, der fastholdt forvaltningslovens § 29, ville ikke medføre, at de nye borgerservicecentre fungerede mindre effektivt. Det ville bare være en måde at beskytte en generel regel, som hidtil har haft et bredt flertal bag sig i lovforslaget.”

Principper på spil

Det bliver sværere for borgeren at få indsigt i oplysninger, dels om sig selv, dels om det grundlag forvaltningen træffer afgørelser på. Dermed bliver det også sværere for borgeren at få rettet oplysninger, der måske er forkerte.

Reglerne om aktindsigt har i dag undtagelser i flere love – offentlighedsloven, forvaltningsloven og persondataloven – blandt andet når det drejer sig om forvaltningens interne arbejdsdokumenter. Kommunesammenlægningerne udvider dette interne rum, når amtslige opgaver bliver overført til kommunerne, undtagelsen om interne arbejdsdokumenter vil fremover derfor også gælde dokumenter, der udveksles mellem borgerservicecentre og andre myndigheder, som centrene samarbejder med eller løser opgaver for.

Adgang til aktindsigt i interne arbejdsdokumenter i skatteforvaltningen bliver også forringet, fordi forvaltningerne samles i én myndighed. Til gengæld fastslår forarbejderne til lovforslaget om en ny skatteforvaltningslov, at forvaltningerne skal administrere reglerne om partsindsigt, så der i mindst samme omfang som i dag er fuld indsigt i dokumenter om egne forhold, påpeger chefen for Ombudsmandens kommunekontor, Morten Engberg.

Men der er mere på spil end eksplicite rettigheder om aktindsigt og indsigtsret, siger Birgitte Kofod Olsen – nemlig principperne om frihed og respekt for den personlige integritet: selvbestemmelsesretten. Siden 1980'erne har det politiske projekt rettet sig mod at ændre synet på borgeren i den offentlige sektor. Før var borgeren klient, nu er borgeren kunde: en aktiv deltager i samfundet, som er i stand til at tage vare på sine egne forhold.

”Det ændrer vi med kommunalreformen, fordi en stor del af behandlingen af borgerens personoplysninger overtages. Medborgerskabet bliver trængt i baggrunden til fordel for nogle kommunale effektivitetsinteresser,” siger Birgitte Kofod Olsen.

Offentlighedens mulighed for aktindsigt vil også blive begrænset. De større enheder og dermed det udvidede interne områder i forvaltningen vil for eksempel gøre det sværere for journalister at få indsigt i miljøsager eller andre sager af samfundsmæssig relevans.

På den anden side vil kommunalreformen medføre et øget samarbejde mellem myndighederne og en større adgang til at handle på andre myndigheders vegne. Og det vil ifølge Morten Engberg formentlig have den modsatte effekt. Det vil øge behovet for udveksling af interne arbejdsdokumenter på tværs af myndighedernes grænser. Og når det sker, mister dokumenterne øjeblikkelig deres status som interne.

Engberg nævner også ekstraheringspligten som fortsat betyder, at myndigheder skal give borgerne aktindsigt i konkrete oplysninger om faktiske omstændigheder, der er af væsentlig betydning for en sag.

Ikke nødvendigt at slække på retssikkerhed

Data-siloerne skal brydes ned. Sådan lyder det tekniske slogan, og barriererne fjernes derfor på flere forskellige og opfindsomme måder. Spørgsmålet er, om det overhovedet er nødvendigt at slække på retssikkerheden. Steffen Stripp har sin tvivl. Han er it-projektleder, medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe om digital forvaltning og har tidligere været medlem af statens IT-sikkerhedsråd. Han mener, at politikerne uden videre kan beslutte, at fastholde eller øge retssikkerhedsbeskyttelsen.

Stripp synes ikke, det er så mærkeligt, at lovforslagene ser ud, som de gør, for retssikkerhed betragtes gennemgående som tekniske barrierer, der forhindrer en smidig gennemførelse af den digitale forvaltning. Men i virkeligheden er der intet til hinder for, at indbygge et fornuftigt retssikkerhedsniveau i løsningen.

”Politikerne skulle måske sige: Jamen, vi vil slet ikke have digital forvaltning på den præmis. I må komme med nogle løsninger, hvor retssikkerheden er indbygget i løsningen. I kan få det, I vil have, I skal bare bestille det,” siger Steffen Stripp og gør opmærksom på, at leverandører normalt retter sig efter opdragsgivernes betingelser – hvis betingelserne vel at mærke bliver fremsat.

Er man skeptisk i forhold til retssikkerhedsmæssige problemer i forbindelse med kommunalreformen, skal man måske lige standse et øjeblik og tænke over, at de effektive digitale systemer betjenes af almindelige mennesker – de kommunalt ansatte. Dem ønsker Dan Christensen, konsulent i Kommunernes Landsforening, at henlede opmærksomheden på.

”Når kommunerne i denne debat kritiseres bredt og generelt i forhold til, hvordan de administrerer i al almindelighed, så sætter man samtidig et uheldigt spørgsmålstejn ved den integritet og samvittighedsfølelse, som hovedparten af de kommunale medarbejdere besidder,” pointerer Dan Christensen, der glæder sig over en frisk meningsmåling, hvor offentligt ansatte scorer højt på listen over de mest respekterede grupper i samfundet.

Han forstår godt, at Birgitte Kofod Olsen tænder en rød advarselsslampe, men i forhold til de kommunalt ansatte efterlyser han en mere konkret kritik, det er en væsentlig forudsætning for, at eventuelle u hensigtsmæssigheder allerede kan tages i opløbet eller blive udbedret.

”Og viser det sig, at kommunerne ikke er i stand til at leve op til krav om beskyttelse af persondata, så skal vi selvfølgelig finde en løsning på problemerne.”

Persondatalovens principper intakte

Borgercentret i Ringsted Kommune er hovedindgangen til kommunen. Her får borgerne boliganvisning, børnepasning, børneydelser, pension, personlige tillæg, sygesikring, kontanthjælp, de betaler skat og registreres i folkeregistret. Hele spektret.

”Men det er jo ikke sådan, at vi, hver gang en borger kommer ind, straks gør opmærksom på et hav af problemstillinger, fordi vi nu kan se alt muligt om borgeren. Sådan er det gudskelov ikke. 80 pct. af alle henvendelser er jo enkeltstående henvendelser,” siger Per Prehn.

Prehn forklarer, at ingen medarbejder i kommunen har adgang til den samlede mængde data om en borger. Cirka 30 personer er ansat i Borgerservice i Ringsted, og alle har fået tildelt en særlig profil, der alene giver adgang til afgrænsede områder. Et cpr-nummer giver ikke i sig selv adgang til en sagesløs borgers livsforløb. Og hvis medarbejdernes områder i en nær fremtid udvides, kan man blot

indføre yderligere kontrol ved eventuelt at overvåge adgangen til journalerne og se, hvad oplysningerne om borgerne reelt bruges til, understreger Per Prehn.

I forhold til persondataloven sker der efter Peter Blumes opfattelse ikke noget brud med væsentlige principper – lige bortset fra § 8, stk. 3. Reglen fastsætter snævrere grænser end sædvanligt for, hvornår en forvaltningsmyndighed, der beskæftiger sig med sociale sager, kan videregive oplysninger. Man bør derfor sørge for, at medarbejderne i kommunerne ikke får en bred adgang til personfølsomme oplysninger. Det bør i den første tid kontrolleres, at det ikke sker – en inspektionsopgave som Datatilsynet måske kunne påtage sig, foreslå Blume. Han hæfter sig ved, at lovforslaget om borger-servicecentre i øvrigt ikke rykker ved persondatalovens principper.

Ansatte uden rettigheder

Sammenlægningen af kommunerne berører et stort antal offentligt ansatte, alligevel medfører et af lovforslagene – forslag til lov om visse proceduremæssige spørgsmål – at forvaltningslovens bestemmelser om aktindsigt for parter sættes ud af kraft, til trods for at mange af de kommende omlægninger vil være så omfattende, at de må betragtes som afgørelser i forvaltningslovens forstand. Tre grundlæggende rettigheder, som de ansatte ellers ville have haft, annulleres: begrundelseskra-vene, den forudgående partshøring og kravet om partsaktindsigt.

Morten Engberg fra Ombudsmandens kommunekontor har forståelse for, at regeringens planer hviler på en afvejning af hensynet til gennemførelsen af en meget stor og kompliceret proces over for hensynet til de enkelte medarbejders retssikkerhed. Men afvejningen til fordel for personalet kommer så til udtryk ved at indsætte regler om, at repræsentanter for de ansatte skal inddrages i processen.

”Det er selvfølgelig ikke det samme, men det er dog et forsøg på at kompensere for det,” siger Morten Engberg.

Reglerne om partshøring og begrundelse sikrer, at man bliver hørt, og at beslutninger træffes på et sagligt grundlag. Mange ansatte vil sandsynligvis føle, at afgørelsen om deres ansættelse er usagligt begrundet. Morten Engberg foreslår derfor, at man efterfølgende, når tidspresset i forbindelse med det enorme projekt er lettet, tilbyder de ansatte en begrundelse eller adgang til aktindsigt.

Springer man til skatteforvaltningslovforslaget, indeholder det ifølge Engberg en række retssikkerhedsmæssige forbedringer, fordi klagerreglerne forenkles:

I øjeblikket har vi et dobbelt klagesystem. Nogle klager går til landsskatteretten, andre behandles i det administrative system. Det er bestemt ikke en fordel for borgerne, der kan have svært ved at gennemskue, hvor deres sag skal hen.

”Noget andet er, at nogle afgørelser, som i dag træffes af Told-og Skattestyrelsen ikke kan påklages overhovedet. Der findes ingen klagemulighed. Men ifølge forarbejderne vil man etablere en særlig enhed inden for skattevæsenet, som netop skal behandle den slags klager. Og det må jo også betragtes som en fordel,” siger Morten Engberg.

Klagerreglerne forbedrer retssikkerheden, fordi borgerne bedre kan forudse deres handlemuligheder. Men ellers er kommunalreformen ensbetydende med en forringelse af forudsigeligheden. Det vurderer i hvert fald Birgitte Kofod Olsen, der påpeger, at et af de basale retssikkerhedskrav går på, at lovgivningen netop skal være forudsigelig.

”Der skal være gennemsigtighed i regelgrundlaget. Vi skal kunne forstå, hvad der står i reglerne, og vi skal kunne forudsige, hvilke regler, der vil blive anvendt i sager, der angår os, og hvad der vil ske, hvis de anvendes. Men når vi taler kommunalreform, er det frivilligt, om kommunerne vil oprette borgerservicecentre. Spørgsmålet om, hvordan borgeren er retligt stillet, kan derfor variere fra kommune til kommune,” siger Birgitte Kofod Olsen.

Oplæg

Birgitte Kofod Olsen

Hvad er privatlivets fred i et menneskerettighedsperspektiv – og hvorfor skal vi have respekt for retten til privatlivsbeskyttelse?

Et af kendetegnene ved et demokratisk samfund er, at staten og dens myndigheder ikke udøver magt over for borgerne på en vilkårlig måde. Magtudøvelse kræver lovgrundlag og en vurdering af, om magtudøvelsen er begrundet, rimelig og nødvendig.

Synet på borgeren i et demokratisk samfund er, at borgeren på baggrund af sin frihed og sin selvbestemmelsesret, kan indrette sit liv, som han eller hun har lyst til og behov for – men med respekt for andre borgere og med respekt for samfundet som helhed.

Borgeren i det demokratiske samfund har også en iboende ret til respekt for sit liv, sit legeme, sin integritet og sin ejendom.

Disse grundlæggende demokratiske principper finder udtryk i retten til privatlivets fred - eller privatlivsbeskyttelsen.

Retten til privatlivsbeskyttelse er fastslået både de menneskeretlige konventioner, i den danske Grundlov og i en række danske love.

Hvad er privatlivsbeskyttelse?

Privatlivsbeskyttelse dækker: det liv, som vi udfolder som private personer, det liv, vi lever med vores familie, vores hjem og den korrespondance vi har til, herunder telefon, internet etc.

Hvis vi relaterer disse områder til aktiviteter, som mennesker indgår i og omgiver sig med, dækker de:

- Krop og udseende
- Hans eller hendes adfærd og følelsesmæssige valg og relationer, fx familieliv, seksualitet og kommunikation
- Materielle ting, der tilhører vedkommende, fx hus, bil, dokumenter
- Oplysninger, der vedrører der knytter sig til personen om nævnte type forhold – den informationelle privatlivsbeskyttelse

Og det er netop denne sidste del af privatlivsbeskyttelsen, som er vigtig i forbindelse med borgernes relation til myndighederne – og dermed for kommunalreformen.

Privatlivsbeskyttelsen sikrer nemlig, at vi i den sammenhæng som borgere kan få indsigt i vores egen sag og andre oplysninger, som vedrører os, at vi har ret til at få korrigeret oplysninger, hvis de registrerede er forkerte og at vi – som udgangspunkt – skal give vores samtykke til at oplysninger om os anvendes og videregives til andre myndigheder.

Senere diskussion: Men inden vi dykker længere ned i disse konkrete former for privatlivsbeskyttelse, vil jeg kort opridse,

Hvorfor det er vigtigt at fastholde retten til privatlivsbeskyttelse

Det vil jeg gøre ved at se tilbage – se på privatlivsbeskyttelsens historiske rødder, men også ved at se frem – hvilke konsekvenser har det, at vi er tæt på at vedtage lovgivning, der er med til at reducere den effektive beskyttelse af borgernes ret til respekt for privatliv.

Historien er jo ikke i sig selv bindende, men den kan hjælpe os til at forstå, hvorfor privatlivsbeskyttelsen må betragtes som et grundvilkår i et demokratisk samfund.

- 1361 Justices of the Peace Act – hjemmel til arrest i tilfælde af smugkiggeri og lytning ved døre
- i begyndelsen af 1600-tallet formulerede Hugo Grotius beskyttelsen af *suum*: legeme, ære og omdømme
- i slutningen af 1600-tallet definerede John Locke begrebet *property*: egen person, frihed og ejendomsret
- 1789 den franske revolution, do i England, amerikanske frihedserklæring: katalog over menneskerettigheder
- 1848 DK grundloven: § 72 boligen er ukrænkelig, § 71 personlig frihed = bevægelsesfrihed
- 1891 Dommerne Brandeis og Warren offentliggjorde en artikel i Harvard Law Review, hvori de fastslog at enhver har ret "to be left alone". Citatet er nok det mest anvendte i litteraturen om privatlivsbeskyttelse og blev i mange år – af nogle stadig – anset som definitionen på selve kerne i begrebet *privacy*.
- Verdenserklæringen 1948 og EMRK 1953 indeholder beskyttelse med vilkårlige indgreb i privatlivets fred. Den bagvedliggende idé er, at den personlige integritet – fysisk såvel som psykisk – kræver beskyttelse, fordi integritetsfølelsen og overgreb på netop den er tæt forbundet med menneskets værdighed.
- I takt med velfærdsstatens udvikling og behovet for at håndtere personoplysninger, blev man i de nordiske lande i stigende grad opmærksom på, at der var et særligt behov for at beskytte den del af privatlivet, der består i oplysninger om os, almindelige oplysninger, sundheds- og social, skatte oplysninger. Ud af det voksede personværnsteorien, som opstiller nogle grundregler for, hvordan offentlige myndigheder skal behandle personoplysninger
- I DK fik vi forvaltningsloven, offentlighedsloven 1985 og registerlovene.
- På europæisk plan vedtog Europarådet i 1981 en konvention om behandling af persondata, EU kom med et direktiv 45/95, og persondataloven i 2000.

Privatlivsbeskyttelsen er på denne måde både forankret i det moderne samfund, i den danske velfærdsstatsmodel, men er også udtryk for et beskyttelsesbehov, som vi har indset og sikret ved lovgivning siden middelalderen.

Lad os vende øjnene mod den problemstilling, vi sidder med lige nu:

Hvilke konsekvenser har lovforslag om kommunalt samarbejde for borgernes privatlivsbeskyttelse og – i bredere forstand: for deres retssikkerhed ?

- 1) Lige nu og her er der tale om, at vi begrænser den enkelte persons private rum; det sted, som vi kan trække os tilbage til for at være i fred bliver mindre og mindre. Omsat til konkrete menneskerettigheder betyder det, at vores ret til privatlivsbeskyttelse, til beskyttelse af personoplysning og til selvbestemmelsesret bliver reduceret og i værste fald krænket.
- 2) Med kommunalreformen understreges denne udvikling af fire forhold:
 - udvidelse af området for videregivelse af oplysninger uden samtykke
 - fravigelse af det gældende krav om overstigende interesse, nødvendighedskrav og væsentlighedskrav som grunde til at tilsidesætte samtykkekravet.
 - Begrænsning i adgangen til egne oplysninger p.g.a ændring i reglerne om aktindsigt
 - Forringelse af forudsigelighed: det generelle krav om gennemsigtighed i regelgrundlag, samt om forudsigelighed med hensyn til konsekvenserne af regelansvaret. Understreges af kommunernes valgfrihed mht at oprette borgersevicecentre = kommunal variation og forskel i behandlingen af borgere.
 - IT-arkitektur, der gør borgeren transparent, mens de kommunale myndigheder i samme moment bliver mindre transparente. Borgeren har således ikke indsigt med, hvor og til hvad oplysninger om deres forhold bliver anvendt.
- 3) Men der er mere på spil; nedenunder de explicitte rettigheder ligger principperne om frihed og respekt for værdighed, integritet og selvbestemmelsesret. Det har siden 80'erne været et politisk vigtigt punkt, at gøre borgeren til kunde frem for klientgøre vedkommende. Opgøret med klientgørelsen af borgerne er gennemført, men spørgsmålet er nu, om vi i effektivitetens navn er ved at bevæge os tilbage til en tilstand, hvor borgeren passificeres frem for at gøres ansvarlige for egne forhold og egne livsvilkår. Samtidig er der en risiko for, at hele tanken om den aktive og deltagende borger, om medborgerskabet, bliver trængt i baggrunden til fordel for kommunale effektivitetsinteresser.

Afslutningsvis vil jeg pege på endnu en problemstilling, som knytter an til retten til selvbestemmelse og til respekt for integritet, nemlig retten til at blive behandlet lige og til at have rettigheder på lige fod med alle andre borgere.

Kommunalreformen har således nogle konsekvenser for både kønsligestilling, etnisk ligebehandling og ligebehandling af funktionshæmmede personer, som ikke står ganske klart.

Nærhedsprincippet – at beslutninger træffes bedst så tæt på det sted, som de får virkning for – er afgørende for sikringen af ligebehandling og lige deltagelse i samfundet. Vi ved at afstanden til beslutningsorganer har betydning for, om kvinder tager aktivt del i det kommunalpolitiske arbejde, at ældre og handicappedes mulighed for at anvende tilbud og services bliver forringede med en øget afstand. Vi må også forvente, at de større kommunale enheder vil have betydning for etniske minoriteters deltagelse i beslutningsprocesser, fx ved deltagelse i integrationsråd, og andre aktiviteter.

Det har betydning for flertallet af befolkningen, men har særlig gennemslagskraft i forhold til personer som pga af deres køn, alder, etnicitet, handicap eller andet forhold ikke har mulighed for at deltage på lige fod med andre borgere i kommunale beslutningsprocesser.

Konklusion

Set fra et borgersynspunkt, markerer kommunalreformen en begrænsning af den beskyttelse af personoplysninger, som er fæstet i dansk ret, og af den grundlæggende integritetsbeskyttelse og ret til lige muligheder, som er sikret i menneskeretten.

Kommunalreformen er – set fra dette perspektiv – med til at fremme en udvikling, der går i retning af begrænset frem for øget og effektiv beskyttelse af den enkelte borger. Det er derudover udtryk for en manglende anerkendelse af den enkelte borgers selvbestemmelsesret og evne til at tage vare på eget liv.

Steffen Stripp

OVERHEADS:

Digital forvaltning

- It drevent projekt
- Organisatorisk forandring af forvaltning
- Strukturreformen skal være katalysator for den organisatoriske forandring
- Lov om borgerservicecentre mv. første skridt.

Visioner

- En sammenhængende forvaltning
 - data behandles ét sted og stilles til rådighed
- én indgang for borgerne
 - ex. udgående medarbejdere
- service

It arkitektur

- En måde at udstikke retningslinjer for offentlige it systemer således at de kan kommunikere med hinanden, dvs.
- fælles standarder for udveksling af data, herunder personoplysninger
- "nedbryd data siloer"

Retssikkerhed

- Forvaltningsprincipper (forvaltningslov og offentlighedslov) og databeskyttelse (persondatalov)
- behandles kun lidt
- og som barrierer
- Undtagelse: adgang til egne data/sager

Udfordringer

- Dataansvar
- Formål
- Videregivelse
- Oplysningspligten
- Samtykke
- Kontrol

Barrierer overvindes (1)

- Omfortolke persondataloven, ex. §5 stk. 2
- Indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål

Barrierer overvindes (2)

- Særlovgivning
- Regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning, som giver den registrerede en bedre retsstilling, går forud for reglerne i denne lov (Persondataloven §2)

Barrierer overvindes (3)

- Teknisk løsning

-
- Adgangsrettigheder

Peter Blume

Mit indlæg i dag har 5 overordnede budskaber, som jeg først trækker frem:

Pas på med i en generel lov at ændre generelle principper

Vis nutidig omhu for disse principper, der er i overensstemmelse med tiden

Vær på vagt overfor det i og for sig positive

Vær opmærksom på at myndighed/kommune og borger ikke nødvendigvis har en fælles interesse

Loven bør ikke negligere at den ændrer virkeligheden

Borgerservicecentre, der ikke er en ny ide, er umiddelbart noget positivt, ikke mindst i de kommende større kommuner. Det er derfor forståeligt, at man vist i IM er overrasket over den megen debat og kritik. Denne skyldes ikke at centertanken er dårlig, men at lovforslaget på nogle i virkeligheden mindre punkter har fået en uheldig udformning, der især skyldes at man ændrer virkeligheden, men retligt får denne ændring til at forsvinde som kaninen i hatten.

Jeg har på programmet fået 3 pinde og bruger mest på de første, og meget lidt på det sidste.

I.

1. Forslagets § 3(3) fraviger forvl. § 29, hvorefter der som alt overvejende hovedregel i ansøgningssager skal være samtykke fra borgerne når følsomme oplysninger (forvl. § 28) indhentes fra andre forvaltninger eller en anden del af forvaltningen. Det sidste er tilfældet her som det fremgår af reglen + i bemærkninger (centeret er selvstændig del og virkeligheden er derfor ændret i forhold til det, der gælder i dag, inden loven er vedtaget).

2. I en parentes er § 29, der i sig selv fraviger det såkaldte officialprincip, når man tænker over det en mærkelig regel fordi den kun i så begrænset omfang kræver samtykke. Hvis vi ville styrke borgerne i overensstemmelse med nutidens opfattelse skulle vi altså gå en anden vej end den, som dette lovforslag går. Rigtig transparens vil forudsætte at man en dag i fremtiden ændrer § 29 så der skal være samtykke til at indhente alle oplysninger fra enhver. Se det ville være det vi i Teknologirådets rapport kalder empowerment – modsat den begrænsning af transparensen forslaget indebærer!

3. Der er jo ikke tvivl om at § 29 fraviges, men kun meget lidt hævdes det. Det er jo kun fra en anden del af samme forvaltning, at der kan indhentes følsomme oplysninger uden samtykke, og siges det i svar 14 og 15 til Kommunaludvalget så er det jo slet ikke det man har tænkt på med § 29, selvom man altså anerkender at reglen fraviges. Denne opfattelse har et vist belæg, skal det erkendes, bl.a. i Kom.Forvl., men er ikke uomtvistet og er især i modstrid med ordlyden. Det er en fravigelse og det er problematisk, måske især fordi det sker i en generel forvaltningslov, og altså ikke i en sektorlov, hvor der kan være særlige hensyn, som kan begrunde dette.

4. Men gør det noget? I svar 7 har man konstrueret et godt eksempel. Kvinden i kørestol, der er bevilliget af kommunen, søger boligsikring, og det skal tjekkes om hun er bevægelseshæmmet, hvilket i eksemplet forekommer at være åbenbart. Det er unødvendigt bureaukratisk og ufleksibelt siges det at bede om samtykke. Men hvorfor: kvinden sidder jo lige overfor – og hvad nu når det ikke er så evident, at oplysninger skal indhentes. Det er meget nærliggende, at forslaget primært, måske udelukkende, tjener kommunens effektivitetsinteresse.

5. Forslaget begrænser transparens, og mulighed for beslutning om man faktisk vil søge som det er fremhævet i forarbejderne til forvaltningsloven – ”Mennesker først” : er et af de mange slogans på dette område, men er det virkeligt det man mener?

5. Er det overhovedet nødvendigt for at man kan få et – ikke virtuelt ! – center til at fungere?? Næppe, langt de fleste vil gerne have ja til deres ansøgning, men de vil også vide og har et berettiget krav på at vide hvad en ansøgning medfører. Så lovforslaget kan på dette punkt ændres uden at det hindrer centrene i at fungere godt. Gældende ret er ikke nogen u hensigtsmæssigt juridisk barriere!

II.

1. I forhold til POL sker der ikke noget brud med væsentlige principper. Eneste egentlige fravigelse er at den lidt suspekke § 8(3) ikke skal gælde. Jeg har aldrig været glad for den regel, som jeg i sin tid mistænkte for at være direktivstridig, men den glæde har FT til gengæld haft. Reglen var nødvendig for at få POL vedtaget, og det vil fremstå som lidt mærkeligt om FT nu kun 5 år efter 2000 i en generel lov fraviger reglen. Hvis man har skiftet mening kan man lige så godt få den fjernet i POL. Bortset herfra kan jeg ikke hidse mig op over dette.

2. Lægges det i almindelighed til grund at POLs principper, betingelser, rettigheder, sikkerhed vil blive overholdt og omhyggelighed hermed kunne evt. understreges i en FT-udvalgsbetænkning f.eks. vendt mod for brede autorisationer og at for mange følsomme oplysninger samles i et center, da – i hvert fald på papiret – ok. Udvalget kunne også opfordre til jævnlige DT-inspektioner, i hvert fald i den første periode.

III.

Kun meget lidt:

Transparensen begrænset – for lidt offentlighed, men ikke mit bord, og jeg henviser til Oluf Jørgensens papir.

Morten Engberg

Jeg skal gennemgå forskellige spørgsmål, og jeg vil gerne starte med

1. Ansvar for opgavevaretagelsen

Et gennemgående træk i kommunalreformen er at myndighederne skal samarbejde i højere grad end de gør i dag, og at de skal kunne handle på andre myndigheders vegne i højere grad end i dag. Dette aspekt findes både i lovforslaget om borgerservicecentre, om forpligtende kommunale samarbejder, om ansvaret for beskæftigelsesindsatsen og inddrivelsesloven.

Der er givetvis store fordele ved dette, både for myndighederne og for borgerne, men der kan også være ulemper.

Det er allerede i dag sådan at mange borgere synes at den offentlige sektor er uoverskuelig. Hos ombudsmanden mærker vi det bl.a. ved at i mange tilfælde oversender ombudsmanden en klage til den rette myndighed.

Man kan forestille sig at de muligheder som nu opstår for at myndigheder samarbejder med hinanden og handler på hinandens vegne, vil gøre det endnu sværere for borgerne at overskue den offentlige sektor og forstå hvilke opgaver den enkelte myndighed har.

Det kan navnlig få betydning i de sager hvor det går galt. Man kan f.eks. forestille sig en sag hvor en borger får en ydelse fra en kommune, men senere kræver kommunen at få pengene tilbage, f.eks. fordi det viser sig at borgeren havde større indtægter end kommunen havde troet. Men borgeren siger så at han havde allerede fortalt om sine indtægtsforhold, nemlig på et borgerservicecenter i en anden kommune, og han regnede med at de ville give oplysningerne videre til hans hjemkommune. Men af en eller anden grund er oplysningerne ikke gået videre. I et sådant tilfælde kan det være svært for borgeren at overskue hvem der har svigtet.

Der kan antagelig også opstå problemer i flere andre situationer, f.eks. i forbindelse med vejledning på andre myndigheders område.

Man kunne derfor overveje at indsætte en regel herom, f.eks. en regel om at den delegerende myndighed hæfter for de fejl og forsømmelser som begås af den myndighed som der er delegeret til.

Man kunne også overveje at se på de aftaler som indgås mellem de to myndigheder. F.eks. er der i lovforslaget om borgerservicecentre bestemt at et borgerservicecenter kan varetage administrative borgerbetjeningsopgaver for andre myndigheder. Det må i mange tilfælde forudsætte at de to myndigheder indgår en form for aftale, men lovforslaget stiller ingen krav til disse aftaler. Det ville være nemmere for borgeren at overskue forholdene hvis der var visse minimumskrav til disse aftaler, f.eks. et krav om skriftlighed.

Det kan dog tænkes at disse aftaler i et vist omfang allerede er omfattet af PDL § 42. Denne regel fastlægger krav til en aftale mellem en dataansvarlig og en databehandler. Spørgsmålet er ikke nævnt i lovbemærkningerne.

2. Derudover er jeg blevet bedt om at sige noget om

De retssikkerhedsmæssige konsekvenser af tilsidesættelsen af forvaltningsloven i lovforslaget om visse proceduremæssige spørgsmål

Det er selvfølgelig de ansattes forhold som er i fokus i den forbindelse.

Indledningsvis kan der være grund til at understrege at de bestemmelser i forvaltningsloven som lovforslaget handler om, kun kan bruges når en myndighed træffer en afgørelse. Hvornår der foreligger en afgørelse, er et kompliceret spørgsmål, ikke mindst i personalesager, men der er næppe tid til at gennemgå dette nærmere. Jeg vil derfor nøjes med at sige at en del af de ændringer af ansættel-

sesforholdene som kommunalreformen medfører, vil sikkert være så indgribende i forhold til den enkelte medarbejder, at de må betegnes som afgørelser. Men det er langt fra dem alle sammen. Lovforslaget indeholder en afvejning mellem på den ene side hensynet til at man skal gennemføre en meget stor og kompliceret proces på kun 5 ½ måned, og på den anden side hensynet til den enkelte medarbejders retssikkerhed.

Denne afvejning har ført til at de vigtigste rettigheder som de ansatte har efter forvaltningsloven, ikke gælder. Det gælder retten til partshøring, kravet om en begrundelse og retten til partsaktindsigt. Det har man så forsøgt at kompensere for på anden vis, navnlig ved at inddrage repræsentanter for de ansatte i processen.

Når folk skal placeres et andet sted, vil individuelle forudsætninger antagelig spille en stor rolle for hvor de ønsker at blive placeret. Nogen vil formentlig lægge vægt på f.eks. om deres ægtefælle har mulighed for beskæftigelse hvis de skal flytte, andre ser på muligheden for transport mellem bopæl og arbejdsplads, mulighed for faglig udvikling eller kollegialt samvær osv. Og der vil sikkert være en del som ikke får deres ønsker opfyldt, og nogle af dem vil føle sig dårligt behandlet.

Da medarbejderne ikke har krav på partshøring og begrundelse, kan dem der følger sig dårligt behandlet, have svært ved at sikre sig at man overhovedet har lyttet til deres ønsker. Det giver også grobund for mistanker om usaglig forvaltning som i virkeligheden måske er helt ubegrundet.

Derfor kunne man overveje at indføre en ordning hvor en medarbejder der er blevet flyttet, efterfølgende skal kunne bede om en begrundelse og om partsaktindsigt. Det skal altså ikke være lige mens processen er allermest hektisk, men på et tidspunkt kort efter hvor tingene er faldet lidt til ro.

3. Jeg er også blevet bedt om at komme ind på om lovforslagene repræsenterer en ny praksis for offentlighed i forvaltningen?

Til det er at sige at de grundlæggende regler om offentlighed, altså reglerne i offentlighedsloven og forvaltningsloven, ikke bliver ændret med lovforslagene, bortset fra nogle beskedne tekniske ændringer.

Men indirekte bliver de alligevel ændret fordi lovforslagene lægger op til at der i mindre grad skal være indsigt i interne arbejdsdokumenter.

Efter de gældende regler er der kun begrænset ret til aktindsigt i interne arbejdsdokumenter. Men et af de væsentlige principper i den forbindelse er, at et internt arbejdsdokument mister sin status som internt hvis det er blevet givet til andre myndigheder eller til private.

Men når vi får færre kommuner, vil der formentlig blive mindre behov for at sende dokumenter fra den ene myndighed til den anden. Det samme sker når skattemyndighederne fremover skal betragtes som én myndighed. Der bliver altså mindre mulighed for at få indsigt i interne arbejdsdokumenter.

Til gengæld vil det øgede samarbejde mellem myndighederne som kommunalreformen lægger op til, måske have den modsatte effekt. Men der har man så i en række lovforslag indsat regler om at interne arbejdsdokumenter skal være unddraget fra aktindsigt i samme omfang som før, selv om de sendes fra den ene myndighed til den anden.

Så samlet set vil kommunalreformen antagelig betyde at muligheden for at få indsigt i interne arbejdsdokumenter bliver mindre.

Man skal dog huske at der i forvejen findes en række undtagelser rundt omkring i lovgivningen som begrænser retten til aktindsigt i interne arbejdsdokumenter. De fungerer på samme måde, altså ved at forhindre øget adgang til aktindsigt i interne arbejdsdokumenter blot fordi de udveksles mellem flere myndigheder. Det er typisk i forhold til tilsyns- og klagemyndigheder. F.eks. rigsrevisorlovens §

12, stk. 2, den kommunale styrelseslovs § 49, stk. 4, og lov om Danmarks Statistik § 6, stk. 2. På ulovbestemt grundlag findes der tilsvarende regler, f.eks. i forhold til ombudsmanden.

I en vis forstand falder det foreliggende forslag altså i tråd med de allerede eksisterende undtagelser fra retten til aktindsigt.

Men det er på den anden side bemærkelsesværdigt at der i lovforslaget om inddrivelse af offentlige fordringer, som skatteministeren har fremsat som led i kommunalreformen, ikke er fundet behov for særlige regler om interne arbejdsdokumenter, skønt denne lov også må forudsætte en betydelig udveksling af oplysninger mellem myndighederne. Det samme gælder allerede for den nugældende lov om kommunalt samarbejde om opkrævning og inddrivelse (lov nr. 52/2001). Der er muligvis en god forklaring på denne forskel mellem inddrivelsesområdet og de andre områder hvor myndighederne skal samarbejde og udveksle oplysninger, men den fremgår ikke af bemærkningerne til lovforslagene.

4. Til sidst skal jeg sige noget om

De retssikkerhedsmæssige konsekvenser af skatteforvaltningsloven

Det bliver ret kort:

Lovforslaget indeholder en række retssikkerhedsmæssige forbedringer:

Forenkling af klager reglerne fordi klageadgangen til Told- og Skattestyrelsen og Ligningsrådet fjernes. Visse afgørelser om særlige driftsmæssige forhold som træffes af Told- og Skattestyrelsen, kan i dag ikke påklages, men det fremgår af forarbejderne at de fremover skal kunne påklages til en særlig enhed.

Den omstændighed at skatteforvaltningen fremover betragtes som én myndighed, vil som nævnt medføre en indskrænkning i adgangen til aktindsigt i interne arbejdsdokumenter. Derfor er det positivt, set fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt, at det er nævnt i forarbejderne at skatteforvaltningen vil administrere reglerne om partsindsigt således at der i mindst samme omfang som i dag vil være fuld indsigt i dokumenter om egne forhold.

Set fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt er det dog at foretrække hvis den slags regler står i selve loven, og ikke kun i lovbemærkningerne.

Redigeret udskrift af høringen

Peter Skaarup (DF, formand for Retsudvalget, ordstyrer):

Jeg vil byde velkommen til denne høring om de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af kommunalreformen og siger tak for et fint fremmøde med dette korte varsel.

Høringen skal ses i sammenhæng med de forslag, der ligger omkring kommunalreformen, som de fleste nok vil sige rejser nogle væsentlige og principielle spørgsmål i forhold til det, man kalder de generelle offentligretlige love. Det er jo noget, der hører under Retsudvalgets sagsområde, og udvalget har traditionelt ret stor opmærksomhed på disse ting. Det er især forvaltningsloven, persondataloven og offentlighedsloven, det handler om, men det er klart, at det også berører arbejdet i flere andre folketingsudvalg, og derfor er disse udvalg inviteret til at deltage i høringen.

Vi holder denne høring i samarbejde med Teknologirådet, som har stået for forarbejdet sammen med Retsudvalget, og derfor har spillet en god, stor rolle i forbindelse med høringen.

Jeg vil sige tak til oplægsholderne, som får ordet her om lidt, for at de med så kort frist har indvilget i at deltage i denne høring. Det er med kort frist, fordi Folketinget også er presset af, at vi inden sommerferien, som i år ganske vist ligger lidt senere end normalt, skal gennemføre de forslag omkring strukturreformen, som ligger på bordet i øjeblikket, og derfor er det vigtigt at få så meget viden og så mange facts som muligt fra dem, der ved, hvor skoen måtte trykke.

Oplægsholderne har 10 minutter hver, og vi håber, at man kan overholde tiden. Dog får Morten Engberg et kvarter, fordi du har et lidt større område at dække, kan man vist godt sige.

Efter den første blok bliver der mulighed for at stille spørgsmål og komme med kommentarer fra salen, og det bliver også muligt for folketingsmedlemmer fra andre udvalg at deltage i debatten her fra salen. Og vi satser på, at der også vil være en kaffepause omkring kl. 14.

Det falder i øvrigt sammen med, at Folketinget har en afstemning, og der er det muligt, at et eller flere af deltagerne i panelet herovre, nemlig en repræsentant for hvert parti i Retsudvalget, skal ned at stemme. Der er i hvert fald en, der ikke er clearet, og der er vist også en, der skal være ordfører. Så hvis der er lidt renderi, så er det altså ikke ond vilje heroppefra, så er det simpelthen, fordi der foregår andre ting i huset i dag end lige netop denne høring.

Hvis vi lige skal tage partirepræsentanterne, så er det Birthe Rønn Hornbech fra Venstre; Morten Bødskov, Socialdemokraterne; Tom Behnke, Konservative; Anne Baastrup fra SF og Line Barfod fra Enhedslisten, der selvfølgelig også vil spørge ind til ting, som kommer fra oplægsholderne.

Ja, så går vi ellers over til dagsordenen, som jeg regner med, I alle sammen har - eller mødeplanen, eller hvad man nu kalder den; vi kalder den dagsordenen herinde i Folketinget. Og det første emne, vi har, er samspil mellem retssikkerhed, kommunalreform og projekt digital forvaltning. Og der er nogle spørgsmål, der trænger sig på. Det er alt sammen noget, som Birgitte Kofod Olsen vil

komme ind på. Birgitte Kofod Olsen er afdelingsleder og lic.jur. ved Institut for Menneskerettigheder. Værsgo til dig.

Birgitte Kofod Olsen (afdelingsleder, Institut for Menneskerettigheder):

Tak for det og mange tak for invitationen til at komme her i dag og fortælle noget om de menneskeretlige konsekvenser, eller nogle af dem i hvert fald, af den kommunalreform, som er fremlagt. Det, jeg skal sige noget om, er privatlivets fred, privatlivets beskyttelse i bredere forstand, hvad det er for noget, og hvilken betydning det har for den måde, som vi indretter vores samfund på i dag, og selvfølgelig hvilken betydning det har i forhold til nogle af de tiltag, som ligger inden for hele kommunalreformkomplekset.

Men hvis vi starter med at se på, hvad privatlivets fred er, og hvorfor vi egentlig skal have respekt for retten til privatlivets fred, så vil jeg starte med at svare på det ved at sige, at et af kendetegnene ved et demokratisk samfund er, at staten og dens myndigheder ikke udøver magt over for borgerne på en vilkårlig måde. Hvis man udøver magt eller har brug for at udøve magt, ja, så kræver det et lovgrundlag, og det kræver en vurdering af, om magtudøvelsen er begrundet, om den er rimelig og nødvendig.

Synet på borgeren i det demokratiske samfund er også sådan, at borgeren på baggrund af sin frihed og sin selvbestemmelsesret kan indrette sit liv, som han eller hun har lyst til og behov for, men selvfølgelig med respekt for andre borgere og med respekt for samfundet som helhed. Borgeren i det demokratiske samfund har også en iboende ret til respekt for sit liv og sit legeme, sin integritet og sin ejendom.

Og de helt grundlæggende demokratiske principper finder altså bl.a. udtryk i en bestemmelse om ret til respekt for privatlivets fred eller ret til respekt for privatlivets beskyttelse. Retten til privatlivets beskyttelse finder vi både i dansk ret, i den danske grundlov og i en række danske love, men også i de internationale menneskerettighedskonventioner.

Og spørgsmålet er så: Hvad er nu privatlivets beskyttelse egentlig? Fordi det er sådan et meget bredt begreb, og fordi det også dækker en flerhed af livsområder. Det dækker det liv, som vi udfolder som private personer, og det dækker det liv, som vi har i vores familie; det dækker også vores hjem, og det dækker den korrespondance, vi har med omverdenen uanset korrespondancens form; det kan altså både være breve og telefonsamtaler og den aktivitet, vi har på Internettet.

Hvis vi relaterer disse områder til aktiviteter, som mennesker indgår i og omgiver sig med, ja, så dækker det altså både kroppen og udseendet, og det dækker adfærd, følelsesmæssige valg og relationer, dvs. familielivet, det dækker seksualitet, og det dækker kommunikation. Og så dækker det materielle ting, de ting vi ejer: Vores hus, vores bil, vores dokumenter af forskellig slags. Og det omfatter oplysninger, der vedrører os som personer og knytter an til de forhold, jeg nævnte før. Det er det, som vi også sammenfattende med et meget udansk ord kan kalde den informationelle privat-

livsbeskyttelse, information privacy, og det er netop den del af privatlivsbeskyttelsen, som er vigtig i forbindelse med borgernes relation til myndighederne og derfor også i forhold til kommunalreformen.

Privatlivsbeskyttelsen sikrer nemlig, at vi som borgere i relationen til myndighederne kan få indsigt i de oplysninger, som ligger i vores egen sag, kan få indsigt i andre oplysninger, som er relevante for os, og som vedrører os, og at vi har en ret til at få korrigeret oplysninger, hvis de registrerede oplysninger er forkerte, og at vi også som udgangspunkt i hvert fald skal give vores samtykke til, at oplysninger om os bliver anvendt og videregivet til andre myndigheder eller imellem myndigheder.

Det er en diskussion, som vi skal høre meget mere til senere i dag, hvor andre i panelet vil gå i dybden med disse rettigheder, som man har efter den danske forvaltningslov og offentlighedslov og persondataloven, så det vil jeg ikke gå mere ind i nu.

Men jeg synes, der er behov for at se lidt tilbage og så se på, hvorfor det er vigtigt at fastholde en ret til privatlivets beskyttelse. Hvorfor kan vi ikke bare smide den over bord? Hvorfor kan vi ikke være ligeglade med den? Jeg vil belyse spørgsmålet ved at se på privatlivsbeskyttelsens historiske rødder. Hvor kommer den fra? Hvor langt har vi den med os? Bagefter vil jeg så se på, hvilke konsekvenser det har, at vi lige nu er ved at vedtage en lovgivning, der er med til at reducere den effektive beskyttelse af borgernes ret til respekt for privatliv.

Nu er det jo sådan, når man bruger historien, at historien selvfølgelig ikke er bindende i sig selv, men den kan hjælpe os til at forstå, hvorfor privatlivsbeskyttelsen må betragtes som et grundvilkår i et demokratisk samfund.

Hvis vi går helt tilbage til middelalderen, så ser vi allerede dér, at vi i England har et lovdkument fra 1361, som giver hjemmel til at arrestere folk, hvis de kigger gennem nøglehullet og lytter ved dørene. I 1600-tallet havde vi retslærde som Hugo Grotius og John Locke, som definerede det, der hed *sum* hos Grotius, som var legemet, æren, omdømmet. Locke definerede *property* som omfattende egen person, men også frihed og ejendomsret.

De tanker blev ført videre op i historien og gav anledning til, at man fik en frihedserklæring i Amerika, man fik den franske revolution og nogle efterfølgende dokumenter, hvor man indsatte kataloger over menneskerettigheder, hvor denne frihed, den personlige frihed, friheden til ejendommen, friheden til legemet eller friheden til at råde over sit eget legeme osv. var en del af det, man kaldte for grundlæggende menneskerettigheder.

Senere fik vi det også ind i grundloven i Danmark. Vi har i § 72 bestemmelsen om, at boligen er ukrænkelig, og vi har § 71 om den personlige frihed. Begge dele er med til at understrege, at mennesket har en selvbestemmelsesret og en frihed til at indrette sit liv, som han eller hun har lyst til.

I 1891 skrev to dommere i USA, Warren og Brandeis, en artikel i *Harvard Law Review*, og de er blevet meget kendt, fordi de i virkeligheden definerede, hvad privatlivets beskyttelse er. De defi-

nerede det som det, at enhver har ret til at blive ladet alene, the right to be left alone, og det har dannet kernen i definitionen af privatlivet eller begrebet privacy i hvert fald lige siden, så det er blevet set på som en ret, man har til at kunne trække sig tilbage, have et sted, hvor man er sikker på, at ingen andre, heller ikke staten, blander sig i de ting, man foretager sig.

Privatlivsbeskyttelsen har vi så skrevet ned i den brede forstand - den, jeg startede med at opremse - på de områder, der gælder både personen, personens valg, kommunikation osv. og oplysninger. Det fik vi skrevet ned i FN's verdenserklæring i 1948 og igen i den europæiske menneskerettighedskonvention i 1953. Der fastslår vi altså, at hvis staten ønsker at gribe ind i den private sfære, det private råderum, så skal man beskytte sig mod vilkårlige indgreb, og det gør man ved at fastslå, at der skal være en lovhjemmel, at der skal foretages en vurdering af, om indgrebet er nødvendigt og rimeligt.

Hvis vi så går tættere op på vores tid, så har vi hele udviklingen af velfærdsstaten, og den viste jo, at vi havde et behov for at udvikle, samle personoplysninger, anvende personoplysninger, og det gjorde, at man i takt med at mængden af oplysninger steg, ja, så blev man også opmærksom på, at der var et borgersynspunkt her, et behov for at beskytte borgerne mod misbrug af oplysninger om deres sundhed, om deres sociale forhold, om deres skatteoplysninger og deres økonomiske forhold.

Ud af det voksede i de nordiske lande det, som vi kalder personværnsteorien, og den opstiller simpelthen nogle grundregler for, hvordan myndighederne skal behandle og håndtere personoplysninger, og i det ligger, at man både skal varetage borgernes interesse i beskyttelsen mod vilkårlig magtudøvelse, men også varetage samfundets interesse i at kunne håndtere personoplysninger.

Det er det, vi finder udtrykt i både den danske forvaltningslov og offentlighedslov og også i de registerlove, som vi fik, og som senere er omsat til persondataloven her i 2000.

Samtidig med den danske udvikling havde vi på europæisk plan en tilsvarende udvikling. Vi fik i Europarådet i 1981 vedtaget en konvention om behandling af persondata, EU's direktiv kom i 1995 og blev altså omsat til dansk ret.

Begge disse regelgrundlag statuerer og fastslår, cementerer i virkeligheden det, der er tidligere er blevet sagt i menneskerettighedskonventionen og verdenserklæringen, nemlig at der er et behov for beskyttelse af borgeren mod vilkårlig magtudøvelse fra statens side, når staten går ind og bruger personoplysninger.

Privatlivets beskyttelse er på denne måde forankret både i det moderne samfund, i den danske velfærdsstatsmodel, men er også udtryk for en beskyttelse, som vi har haft indsikret og sikret ved lovgivning siden middelalderen, som jeg gav et eksempel på før.

Lad os vende tilbage til den problemstilling, vi sidder med lige nu. Spørgsmålet er: Hvilke konsekvenser har lovforslaget om kommunalt samarbejde for borgernes privatlivsbeskyttelse og i bredere forstand for deres retssikkerhed?

Hvis vi ser på det lige nu, så bevæger vi os i samfundet generelt i retning af en begrænsning af den enkelte borgers private rum, altså det sted, som vi kan trække os tilbage til og være i fred mere eller mindre. Omsat til konkrete menneskerettigheder betyder det, at vores privatlivsbeskyttelse, vores ret til beskyttelse af personoplysninger og vores selvbestemmelsesret er i gang med at blive reduceret i nogle tilfælde med risiko for en egentlig krænkelse.

Med kommunalreformen understreges denne udvikling af fire forhold, hvor man skal være opmærksom lige nu, fordi den røde lampe bør lyse; vi bør indse, at der nu er fare på færde i den forstand, at vi reducerer privatlivsbeskyttelsen. Det gælder, dels fordi vi med kommunalreformen og de lovforslag, der ligger, udvider området for videregivelse af oplysninger uden samtykke fra borgeren, og dels fordi der også sker en fravigelse af det krav, som gælder i dag, om, at hvis man skal videregive uden samtykke, så skal der være en overstigende interesse; der skal altså være en samfundsmæssig interesse eller anden interesse, som overstiger hensynet til borgeren, for at vi kan tilsidesætte samtykkekravet.

Der er også et krav om nødvendighed, der skal være opfyldt, og der er et krav om, at der skal være væsentlighed. Det skal altså være væsentligt at tilsidesætte samtykkekravet.

Derudover ser vi i de forslag, der er lagt frem, en begrænsning i adgangen til egne oplysninger. Borgeren får i mindre grad adgang til aktindsigt i egne sager, end vi har haft tidligere som borgere. Det er noget meget konkret.

Derudover er der noget generelt, og det er en forringelse af forudsigelighed. Det er et helt elementært, basalt retssikkerhedskrav, at lovgivning er forudsigelig, og det vil sige, at der kan stilles et krav om gennemsigtighed i regelgrundlaget. Vi skal kunne forstå, hvad der står, og vi skal også kunne forudsige, hvad der vil ske, hvis regelgrundlaget anvendes. Vi skal simpelthen kunne forstå og forudsige de konsekvenser, det har, hvis reglerne bliver anvendt i vores sag.

Kravet om forudsigelighed har et ekstra element, når vi taler kommunalreform, for der vil være en kommunal variation, fordi det er gjort frivilligt, om man vil oprette borgerservicecentre, og dermed kan det blive forskelligt, hvordan borgeren er stillet fra kommune til kommune. Derfor vil der være en forskel i gennemsigtigheden i forhold til regelgrundlaget.

Noget andet generelt er, at vi har en it-arkitektur her, som er udviklet til formålet, som har som konsekvens, at borgeren bliver fuldstændigt transparent. Alle oplysninger om borgeren er tilgængelige for de myndigheder, der behandler en borgers sag, og omvendt har vi ikke den samme transparens hos de offentlige myndigheder. Det bliver sværere for borgeren at se, hvad der sker med oplysninger om vedkommende, hvor de bliver anvendt og hvorfor.

Men der er mere på spil. Neden under de eksplicitte rettigheder om aktindsigt og indsigtret ligger principperne, som jeg har nævnt før, om frihed og respekt for værdighed, respekt for integritet og respekt for selvbestemmelsesretten. Og det har jo siden 1980'erne været et projekt, især et politisk projekt, at få vendt hele behandlingen af borgeren i den offentlige sektor, sådan at borgeren ikke

længere skulle ses på som klient, men derimod som kunde, som en aktiv deltager i samfundet, en aktiv medborger, som er i stand til at tage vare på egne forhold, tage ansvar for sit liv og for de livsvilkår, som vedkommende nu har at leve under.

Det ændrer vi for mig at se lidt på med kommunalreformen, fordi vi overtager en stor del af den behandling, der sker af borgerens personoplysninger, og i virkeligheden overtager vi den, uden at der er gennemsigtighed for borgeren, så vedkommende kan se, hvad der sker med personoplysningerne. Det giver altså en risiko for, at hele tanken om den aktive, den deltagende borger, medborgerskabet bliver trængt i baggrunden til fordel for nogle kommunale effektivitetsinteresser.

Afslutningsvis vil jeg gøre opmærksom på endnu en problemstilling, som knytter an til retten til selvbestemmelse, til respekt for integritet, og det er retten til at blive behandlet lige og til at have rettighed på lige fod med alle borgere. Det hænger snævert sammen med retten til udvikling, at udvikle sig selv personligt, som ligger i privatlivsbeskyttelsen.

Kommunalreformen har således nogle konsekvenser for både kønsligestilling, etnisk ligestilling og ligebehandling af personer med funktionshæmning, som ikke står helt klart. Der er ikke lavet ret mange analyser på disse områder. Der er påpeget nogle problemer af organisationerne, men det er ikke noget, der er undersøgt i bund.

Det, man kan sige som en helt overordnet problemstilling, er, at vi fraviger nærhedsprincippet. Nærhedsprincippet, som betyder, at beslutninger bedst træffes så tæt som muligt på det sted, hvor de får virkning. Vi ved, at det har en betydning for kvinders deltagelse i beslutningsorganer, hvis afstanden hen til det sted, hvor beslutningerne skal træffes, bliver større. Vi ved, at tilbagelægelse af en stor afstand forhindrer folk med handicap eller høj alder i at komme med og deltage som de medborgere, de er, i de forskellige tilbud, der er i kommunerne, og i de beslutningsprocesser, som de har mulighed for at blive en del af.

Vi kan også se på de etniske minoriteter, at der sandsynligvis vil være en tilsvarende problemstilling; i hvert fald vil det have en betydning, at der bliver færre integrationsråd, at afstanden til at komme med i integrationsrådet og deltage i det bliver større.

Det har altså en betydning for flertallet af befolkningen, at vi gør afstandene til de centre, som er beslutningstagende, større. Men det har en helt særlig gennemslagskraft i forhold til personer, som på grund af deres køn, deres alder, deres etnicitet eller handicap eller andre forhold ikke har mulighed for at deltage på lige fod med andre borgere i de kommunale beslutningsprocesser.

Så samlet kan man sige, at set fra et borgersynspunkt, der markerer kommunalreformen en begrænsning af den beskyttelse af personoplysninger, som er fæstet i dansk ret, og af den grundliggende integritetsbeskyttelse og ret til lige muligheder, som er sikret i menneskeretten.

Kommunalreformen er derfor set fra dette meget menneskeretlige perspektiv med til at fremme en udvikling, der går i retning af begrænset frem for øget og effektiv beskyttelse af den en-

kelte borger. Derudover ser jeg det lidt som udtryk for en manglende anerkendelse af den enkelte borgers selvbestemmelsesret og evne til at tage vare på eget liv.

Ordstyreren:

Tak til Birgitte Kofod Olsen.

Så skal vi høre Steffen Stripp, der er it-projektleder i Teknologirådets arbejdsgruppe om nogle spørgsmål. Det handler om de teknologiske og organisatoriske løsninger for udveksling af persondata, og et andet spørgsmål er: Hvordan bliver de krav, der stilles til borgernes retssikkerhed, udfordret i forbindelse med de kommende års digitalisering af forvaltningen?

Steffen Stripp (it-projektleder):

Jeg skal lige nævne, at der står her Dansk Metal. For god ordens skyld skal jeg sige, at jeg repræsenterer ikke Dansk Metal, men vi bliver jo tit identificeret med vores arbejde, og jeg er ansat i Dansk Metals it-afdeling.

Min baggrund for at være her er, at jeg har arbejdet med databeskyttelse og sikkerhed i forhold til den øgede brug af it i samfundet i de sidste 20 - 25 år. Jeg har også i en årrække været med i regeringens it-sikkerhedsråd og er i øjeblikket med i en arbejdsgruppe, som Teknologirådet har om digitalforvaltning.

Man kan næsten høre, når vi siger digital forvaltning, at det er et spørgsmål om at finde ud af, hvordan vi får gang i at bruge it i forvaltningen. Det vil sige, at vi har at gøre med et meget it-drevet projekt. Det er altså nogle ønsker om at udnytte nogle muligheder ved it, som man på forskellig måde bliver opmærksom på, til at gøre noget ved forvaltningen.

Men for at gennemføre it-forbedringer eller de muligheder, it giver i forvaltningen, så er man nødt til at lave forvaltningen om. Det havde selvfølgelig været meget praktisk, hvis man startet processen omvendt, men det gør man jo mange gange ikke. Arbejdet har været i gang i en årrække, 4 - 5 år måske, med at indføre mere it i forvaltningen. Det er helt klart, at man har set kommunalreformen som en mulighed for nu for alvor at få sat skub i nogle af de kongstanker, man har.

Strukturreformen kan virke som katalysator for de forandringer, man har tænkt sig at komme i gang med. Det er også betegnende, at Strukturkommissionens betænkning havde et helt kapitel om digital forvaltning.

Nogle af de ting, man godt vil gennemføre, er, at forvaltningen skal ses som én sammenhængende forvaltning, hvor data behandles ét sted, og så kan de stilles til rådighed. De kan stilles til rådighed for andre forvaltningsmyndigheder, som også er i kontakt med borgerne, eller virksomhederne til et eller andet, de skal kunne hente data fra alle vegne.

Det tekniske slogan er, at man skal nedbryde datasiloer. Man vil have én indgang for borgerne. Borgerne skal så vidt muligt henvende sig ét sted for at få service, og så skal man kunne hente oplysningerne alle vegne. I visionerne går man så vidt som til at sige, at hjemmehjælperen,

der møder de gamle, også skal kunne betjene borgeren, være en indgang til kommunen og derfor have adgang til forskellige sager og datasamlinger, som de offentlige myndigheder har. Så man har nogle positive servicetanker om, at borgerne ikke skal gå rundt forskellige steder, man skal henvende sig ét sted. Den datamæssige konsekvens er, at data skal kunne flyde meget frit på tværs i den offentlige forvaltning.

For at løse den opgave har man sat en række aktiviteter i gang omkring it-arkitektur, og jeg skal undlade at gå ned i alt for mange tekniske detaljer med det, men man kan sige, at man arbejder med at udstikke retningslinjer for, hvordan offentlige systemer kan kommunikere med hinanden, for man bygger systemerne op, så man bruger samme systemer, og man bruger systemer, der kan snakke sammen.

Man har et kæmpe standardiseringsprojekt i gang under én hat, der hedder OIO, hvor man skal skabe standarder for, hvordan data skal se ud, så de kan flyde frit mellem forvaltningerne. Det vil sige, at det, man prøver it-mæssigt, er at lave hovedvejene og så mange biveje, man kan få, for at data kan flyde frit mellem dem. Så vil man gerne have, at data bliver inddraget ét sted, i stedet for at den ene myndighed, den anden myndighed og den tredje myndighed skal indsamle data, når de skal bruge dem til borgerne. Der er én myndighed, der gør det, og så kan de flyde frit imellem dem. Den teknik prøver man at få op at stå, så det bliver rigtigt nemt.

Så er spørgsmålet, hvordan med de retssikkerhedsmæssige spørgsmål, som sådan noget jo rejser, for vi har f.eks. inden for databeskyttelsen haft det sådan, at data skulle være inden for deres forvaltningsgren, og hvis de skulle over i en anden, så skulle de videregives, selv om det var inden for kommunen, og man skulle tage stilling til det.

De spørgsmål behandles meget let i det her projekt, digital forvaltning, og når de bliver omtalt i de rapporter, vi kan finde, så er det som barrierer. Altså forvaltningslov, retssikkerhed og databeskyttelse er nogle problemer, vi støder på, når vi nu skal gennemføre dette projekt, og dem må vi finde forskellige måder at komme hen over. Det gør, at hele indfaldsvinklen til databeskyttelse bliver lidt bagvendt.

De udfordringer, det stiller op, vedrører jo i forhold til databeskyttelse sådan set alle de centrale spørgsmål. De kommer ind og rører ved, hvem der egentlig har dataansvaret. Hvis der er én, der har dataene, men alle andre myndigheder også skal kunne bruge dem, hvem har så egentlig ansvaret for dataene og deres brug? Hvad med formålet? Kan de bruges til alle mulige formål, og hvor er grænserne for det? Hvad er videregivelse? Hvornår er det videregivelse, og hvornår er det bare data, man henter et andet sted, og hvornår skal myndigheden tage stilling til, om de videregiver dem?

Oplysningspligten i databeskyttelsen. Man skal jo fortælle borgeren, når man samler data ind, og hvad data skal bruges til. Hvordan skal man gøre det, hvis data skal stilles frit til rådighed i den offentlige forvaltning? Hvornår skal man indhente samtykke? Hvis hele idéen er, at data skal glide frit, så er samtykke en forhindring. Det er jo klart. Det er frygteligt besværligt, at man skal

spørge borgerne specifikt, om man nu må hente data, når man nu har sørget for, at det er så nemt. Der bliver også øgede muligheder for kontrol, fordi man kan søge på tværs og rundt i systemerne.

Så der er nok af steder, hvor man løber ind i barrierer. Hvordan arbejder man så på at kommer over barriererne? Der kan jeg da pege på tre teknikker, som jeg synes, man kan se af rapporterne, der er i sving. I forhold til persondataloven, det er ligesom mit kernevidenområde. Den ene teknik, vil jeg sige, omfortolker persondataloven lidt.

Når man ikke er jurist, men har beskæftiget sig med jura i nogle år, opdager man, at det ikke er nogen eksakt videnskab. Vi har f.eks. § 5, stk. 2, en meget central lovgivning i persondataloven: Indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål.

Idéen med det er, at man skal beskrive, hvorfor man samler oplysninger ind, og det skal man gøre rimeligt konkret og præcist, og derfor bliver de udtrykkeligt angivne. Så begynder man at behandle data, og så kan det være, der sker nogle nuancer. Der sker måske nogle glidninger i ens opgaver, og så kan man godt tillade, at man kan bruge data på en måde, der måske ikke lige præcis står i de udtrykkeligt angivne formål. Sådan har jeg forstået paragraffen.

Den måde, man nu sætter den om til, er, at »ikke uforeneligt med disse formål« er, at man kan bruge data til andre formål, som man synes er rimelige. Stort set kan man sige, hvis bare vi er inden for den offentlige sektor, så kan vi da genbruge dataene. Det mener jeg er noget af en omfortolkning, sådan som jeg forstod paragraffen.

Så er der den anden teknik, der er i sving. Den handler om persondatalovens § 2. Der står: Regler om behandling af personoplysninger i anden lovgivning, som giver den registrerede en bedre retsstilling, går forud for reglerne i denne lov.

Det vil sige, at man kan indføre mere præcise og udtrykkelige regler i særlovgivningen om, hvordan man må behandle persondata. Det kan være en god ting, for der kender man det konkrete område, og derfor kan man også skrive mere præcise regler end i persondatalovens rammebestemmelser.

Paragraffen betyder, at man i særlovgivningen kan indføre regler, som lemper på persondatalovens regler, som gør, at man ikke opfylder alle bestemmelser i persondataloven.

Nu er jeg ikke jurist, så det har ikke været muligt for mig at forstå, hvordan sætningen, som giver den registrerede en bedre retsstilling, kan forstås sådan, at man i særlovgivningen kan indføre dårligere regler. Men sådan skal det forstås. Det er derfor, der tit i høringssvar står, at når man udtrykkeligt gør opmærksom på det, så må man godt det. Jeg synes, at hvis den lovgivningspraksis vinder frem, så kan det blive vanskeligt at være borger.

Så er der den tredje teknik, som man har i sving, og den går under en hat, som jeg vil kalde teknisk løsning. Der er godt nok et problem med, at man skal hente data mange steder. Det må man have lidt styr på. Derfor kan man f.eks. etablere et stort projekt, der handler om, hvordan man styrer

adgangsrettigheder. Man kan lade som om man har eller prøve at etablere en teknisk løsning, der sådan set sikrer, at det fungerer. Problemet er, om de tekniske løsninger reelt får løst de retssikkerhedsmæssige problemer, der er, eller om det i virkeligheden bare, om man så må sige, ser sådan ud.

I forhold til adgangsrettigheder, altså hvor man styrer det igennem for adgangsrettigheder, så stiller vi spørgsmål ved, om det er en videregivelse, hvis folk bare har rettighed til at gå hen at hente en sag hos en anden myndighed. Videregiver den anden myndighed så sagen? Det må jeg spørge om.

Ja, jeg tror, jeg holdt mig inden for tiden.

Ordstyreren:

Det gjorde du nemlig.

Vi skal over til at høre lidt om, hvilken rolle idéen om bedre service for borgerne, f.eks. i form af borgerservicecentre, har i forbindelse med kommunalreformens lovforslag, og hvordan vurderer man balancen mellem effektiv forvaltning og borgernes retssikkerhed i den sammenhæng? Et ganske interessant spørgsmål. Dan Christensen fra Kommunernes Landsforening, værsgo.

Dan Christensen (Kommunernes Landsforening):

Tak for invitationen. Det er en fornøjelse at få lov at tale med Retsudvalget direkte om et emne, der godt nok er meget bredt formuleret i al almindelighed, hvis vi tager hovedblokken, vi er i gang med nu, men som ikke desto mindre er kerneområdet for den administrationsudvikling, vi står over for inden for de næste 5 - 10 år.

Indledningsvis skal jeg måske lige sige, at jeg kommer fra KL's kontor for administration og it, og det vil sige, jeg skal være med til sådan i al almindelighed at prøve at få skidt til at virke i dagligdagen rundt om i kommunerne, og det vil jeg så vende lidt tilbage til om et øjeblik.

Grundliggende vil jeg sige, at det væsentligste, vi skal have med os, er spørgsmålet om respekt. Jeg er langt hen ad vejen enig med Birgitte Kofod Olsen i den historiske opridsning, vi har fået af, hvordan persondatabeskyttelsen har udviklet sig. Det er også svært ikke at være enig, og i den forbindelse er det væsentligt at huske på, at der er to parter, der skal være respekt omkring. Der er borgerne, og jeg er også langt hen ad vejen enig med Birgitte i nogle af de synspunkter, hun har fremført her i dag, og så er der også de kommunale medarbejdere i den anden ende, fordi de er et særskilt punkt, jeg gerne vil henlede opmærksomheden på.

Når kommunerne som led i den debat, der er i gang i øjeblikket, som jeg har fuld respekt for, at parter deltager i med forskellige synspunkter, bliver kritiseret bredt og generelt for, hvordan de administrerer sådan i al almindelighed - det er i hvert fald sådan, man kan læse nogle af de indlæg, der er i gang i debatten i øjeblikket - så stiller man også samtidig et, synes jeg, lidt uheldigt spørgsmålstegn ved den integritet og samvittighedsfølelse, som i hvert fald hovedparten af de kommunale medarbejdere, jeg støder på og har stødt på de sidste 10 - 12 år, rent faktisk lægger i deres arbejde. Og jeg synes, det er væsentligt, at man her husker - det glædede mig, at jeg her i Politiken i morges kunne se, at, var det A4, der blev refereret for en meningsmåling, der viste, at, som det ser ud lige i øjeblikket, så er offentligt ansatte blandt de mest respekterede blandt borgerne i øjeblikket.

Jeg synes, det er væsentligt at huske på, hvorvidt det er rigtigt; jeg har ikke læst den pågældende meningsmåling. Det skal jeg jo ikke kunne gøre mig til dommer for, men jeg synes, det er væsentligt at huske på, at vi skal ikke nødvendigvis undergrave den tillid, befolkningen har til den offentlige forvaltning.

Hvis vi så ser på, hvilken rolle idéen om bedre service spiller for borgerne i forbindelse med kommunalreformens lovforslag - det spørgsmål skal vel egentlig hellere besvares af dem, der fremsætter lovforslagene - men grundlæggende set med kommunale øjne spiller det en stor rolle. Og i særdeleshed når vi, både som vi har gjort igennem de sidste 10 - 15 år og fremover, skal etablere det, der i lovforslaget bliver kaldt for borgerservicecentre.

Ønsket er jo i al sin gribende enkelthed, at når jeg, og her taler jeg om mig selv som borger, skal ned at have afklaret et forhold med Københavns Kommune - det er der, jeg bor - ja, så behøver jeg ikke nødvendigvis at henvende mig 3 - 4 forskellige steder for at få det på plads. Så jeg synes personligt, det er en serviceforbedring, men i det omfang, at den konkrete udmøntning af det giver anledning til kritik, skal vi selvfølgelig løse det.

Og det fører mig så videre til det næste. Jeg tror, det var Birgitte Kofod Olsen, der sagde, at der lyser en rød lampe i forhold til de ting, der foregår i øjeblikket. Og jeg har dyb respekt for, at den lampe bliver tændt, men i den forbindelse er det væsentligt for mig at sige, at den kritik, der måtte blive rejst både indirekte og direkte, jo mere konkret den er jo bedre, vil jeg næsten sige, fordi jo mere konkret den er, jo større er sandsynligheden for, at vi rent faktisk kan udbedre de uhensigtsmæssigheder, der er.

Viser det sig, at kommunerne ikke er i stand til at leve op til de naturlige krav om persondataskyttelse eksempelvis - nu er det jo et af aspekt vedrørende persondataskyttelse - så skal vi selvfølgelig løse det. Og det er også i den sammenhæng, at det glæder os, at vi får lejlighed til her at komme i en første dialog med Retsudvalget og med Folketinget omkring de her spørgsmål.

De ting, der vil ske i takt med, at vi ændrer eller muligvis kommer til at ændre på - loven er jo ikke vedtaget endnu - den måde, vi organiserer den offentlige forvaltning på, drejer sig jo på den ene side om noget systemunderstøttelse. Vi skal finde ud af, hvordan vi bliver i stand til at håndtere at løse opgaver på tværs af myndighedsskel. Det er nyt, hvis vi gør det, eller når vi gør det, og det skal vi selvfølgelig finde ud af, hvordan man håndterer bedst muligt.

For det andet er der så nogle mentale omstillingsprocesser, vi skal igennem både som borgere i en ny offentlig myndighedsstruktur og som medarbejdere i de konkrete offentlige myndigheder. Hvordan er det lige, det her hænger sammen i praksis? I forhold til de ansatte skal vi selvfølgelig finde ud af at finde den balance, der er nødvendig, og det er den kommunikationsmæssige udfordring, vi alle sammen står over for inden for de næste par år, uanset hvor mange borgerservicecentre, der måtte blive etableret ud over dem, der allerede er der i forvejen, og uanset hvor mange opgaver, der konkret måtte blive besluttet skal løses på tværs af myndigheder med afsæt i et kommunalt borgerservicecenter. For får vi ikke løst dem, så kommer det ikke til at virke, og der vender vi så tilbage til mit udgangspunkt, at det er dybest set det, det drejer sig om.

Vi skal have Danmark til at fungere på en passende måde, der gør, at man på den ene side respekterer de naturlige og helt berettigede krav, borgerne har til privatliv, og samtidig også tager

højde for det krav, som vi i hvert fald ofte i kommunerne bliver stillet over for om rent faktisk at kunne levere en ordentlig service. Og nogle gange bliver det altså opfattet, som om den ordentlige service også betyder, at, jamen, hvorfor skal jeg fortælle det en gang til? Jeg har jo allerede gjort det én gang. Og det spørgsmål skal vi gerne give nogle fornuftige svar på, enten ved at vi siger, at på dette område må jeg ikke vide punktum. Derfor skal du, borger, fortælle mig det. Det er en måde at komme i clinch med problemet på. Eller alternativt ved at sige, jamen, det er også rigtigt, at jeg kan få adgang til de her oplysninger og så selvfølgelig gøre det på en respektfuld måde i de konkrete sammenhænge, hvor man har en saglig grund til at gøre det.

Og det er de udfordringer, vi står overfor. Men jeg synes, det er vigtigt, at denne debat kommer i gang, men jeg tror ikke, det er gjort med disse lovforslag. Jeg tror, vi vil skulle drøfte det her flere gange. Det er ikke gjort med i dag. Og vi skal se på den konkrete implementering i praksis, efterhånden som virkeligheden udvikler sig.

For det er så det andet aspekt i en persondataretlig indfaldsvinkel, og hvis man skal besvare, hvordan balancen så er imellem på den ene side retssikkerheden og på den anden side effektiv forvaltning - jeg er ikke sikker på, jeg altid vil bruge udtrykket effektiv forvaltning i denne her sammenhæng - men at få balancen imellem de forskellige hensyn, de administrative og de persondataretlige, så har balanceret det jo med at ændre sig over tid.

Det er jo ikke sådan, at brug af edb i den offentlige forvaltning er en ny, inden for de sidste 4 - 5 år vedtaget og gennemført foranstaltning. Det er jo ikke rigtigt, altså grundliggende i hvert fald. Personnummeret og persondatasystemet - det var tilbage i 1968 eller 1969 eller deromkring - er der jo ikke så voldsom meget kritik af længere, som der kunne have været tidligere, og tilsvarende har jeg i hvert fald svært ved at forestille mig ikke at kunne få lov til at indrapportere min selvangivelse til Told og Skat via telefonen eller for den sags skyld via Internettet, fordi man måtte mene, at adgangen til data var problematisk.

Så det, jeg prøver at sige med det, er, at de bekymringer, vi nærer i dag, og som vi skal respektere fuldt ud og forsøge at håndtere på den bedst mulige måde, vil udvikle sig, og nogle af dem vil også afvikle sig over en overskuelig tidshorisont, og derfor vil vi også løbende skulle justere på den retlige standard, der knytter sig til spørgsmålene om persondatabeskyttelse.

Hvis vi skal, jeg tror, det var Steffen Stripp, der sagde, at han så, at der var problemer forbundet med standardiseringen og den mulighed, standardiseringen rejser, for at bruge data på tværs af systemer. Det er en bekymring eller en indfaldsvinkel, jeg godt kan følge, og KL også godt kan følge, og vi arbejder p.t. på at etablere et par erhvervs-ph.d.-projekter, som skal adressere det spørgsmål. Fordi vi kan også godt se, at der er behov for både den helt praktisk orienterede indfaldsvinkel med, hvordan man får det her til at hænge sammen og samtidig også får højnet debatniveauet i forhold til, hvad det betyder i praksis på et videnskabeligt grundlag. Men det er så bare en

sidebemærkning, at det er selvfølgelig noget, der skal adresseres, og det er ikke nødvendigvis KL, der skal adressere det, men vi har taget det med ind i vores langsigtede planlægning omkring området.

Og så tror jeg, at min tid, hvis jeg kigger på formandens øjne, så nærmer jeg mig min tidsgrænse.

Ordstyrelsen:

Ja, tak til Dan Christensen fra KL. Og så er vi der, hvor vi ved, at der er en kaffepause om et kvarter, 20 minutter, men vi ved også, at der måske er nogle spørgsmål og kommentarer fra politikerne - de får for en gangs skyld lov til at tale først her om lidt - og måske fra jer, der i øvrigt deltager i høringen.

Jeg skal først spørge, om der er nogen fra Retsudvalget, der har noget? Birthe Rønn Hornbech.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Ja, tak for indlæggene. Det er jo altid sjovt at høre indlæggene og så vide, hvor I kommer fra. Og det var bestemt ikke ment som noget negativt, fordi det er derfor, vi indkalder høringen, for at høre forskellige opfattelser.

Jeg vil spørge mest til Birgitte Kofod Olsen fra Institut for Menneskerettigheder. Du stillede nogle mere generelle krav op, når det drejer sig om privatlivets fred, demokrati, vilkårlighed og lovgrundlag. Men jeg hørte ikke, at du sagde noget om, at der var vilkårlighed, og at der ikke er lovgrundlag til stede. Så nævnte du også betingelserne rimelighed og nødvendighed. Det er vel i meget høj grad en politisk afvejning.

Og derfor vil jeg spørge dig, om ikke du mener - nu spørger jeg dig ledende, men det kan du jo sagtens gennemskue - at det er legitimt, at når man overvejer politisk, om det er rimeligt og nødvendigt at foretage disse ændringer, som vel ingen kan være uenig i er større magtbeføjelser alt andet lige for det offentlige og mindre indsigt for borgeren - det mener jeg ikke, vi behøver at diskutere - mener du så ikke, det er legitimt, når vi vurderer rimelighed og nødvendighed, at afveje indskrænkningerne for borgerne over for den anden form for frihed og udvidelse - kunne man sige, det er - at de nu kun skal gå ét sted? Det var det ene spørgsmål.

Så var du inde på noget meget spændende. Du siger, at vi kunne komme ind på spørgsmålet om lighed over for kønnene og etniske minoriteter, fordi der er undersøgelser, der viser, at måske specielt etniske minoriteter og kvinderne falder fra, hvis der er lange afstande til beslutningsorganerne.

Det er jo også uomtvistet, at der bliver færre lokalpolitikere, men når du siger, at de får længere beslutningerne, så er det vel en sandhed med modifikationer, al den stund at flere opgaver overføres fra amterne til kommunerne, og der nu altså er tættere til kommunerne, og hvor man så oven i købet i mange tilfælde slet ikke skal rende fra det ene kontor til det andet, fordi man laver

borgercentre. Det må vel også med i vurderingen, når du påstår, at der er længere – det bliver der vel rent faktisk ikke med de opgaver, der ryger fra amtskommuner til primærkommuner?.

Så vil jeg da godt høre nogle af juristernes vurdering af Steffen Stripps interessante og også lidt underholdende indlæg, fordi det lyder jo ikke så godt det, du siger. Specielt ikke det med, at bedre retssikkerhed kan indføres med dårligere lovgivning, altså underforstået, så bliver retssikkerheden dårligere. Det vil jeg godt høre jer jurister om. I hvert fald fra instituttet. Og Ombudsmandens jurist har vel også lov at ytre sig allerede nu. Det bestemmer formanden. Ja, det var, hvad jeg ville spørge om i første omgang.

Anne Baastrup (SF):

Jeg blev ikke overraskende nok provokeret af Dans indlæg, men det var nok også derfor, du kom med det.

Altså den diskussion, som vi kører nu, har jo intet at gøre med de gældende brugerservicecentre. Der har man jo ikke nedlagt nogen siloer, eller hvad det er, de kalder det. Der er der jo stadig væk tavshedspligt mellem de forskellige områder. Der overholder man jo stadig væk forvaltningsloven. Der indhenter man stadig væk samtykke. Der har man stadig væk aktindsigt som borger. Og det synes jeg lige skal slås fast, fordi din beskrivelse af vores problematisering af den nye måde at tænke den offentlige forvaltning på er jo ikke maskinstormeri. Men det har jo ikke været nemt at opnå de rettigheder, som borgerne har fået nu med aktindsigt. Det har været en kamp gennem 30 - 40 år, så det er jo ikke en kamp, vi bare sådan vil opgive, fordi du synes, det kunne være sjovt, at man havde den generelle adgang til alle oplysninger.

Så der vil jeg godt lige holde fast i, er du ikke enig med mig i, at forudsætningen for, at man kan anvende digitaliseringen, ødelægges jo ikke, hvis man bare overholder det helt simple princip, at borgeren skal give samtykke. Hvis man beder borgeren om at give samtykke til at få løst en eller anden konkret sag, som man har brug for at få løst inden for det offentlige, så er mange af problemerne jo løst, og hvis man så oveni giver borgeren aktindsigt i, hvad det er, der er grundlaget for afgørelsen, så er det jo løst. Hvordan skulle vi forhindre effektiviteten i den offentlige sektor, hvis man løste det på disse relativt simple måder, og hvad er dit argument imod?

Line Barfod (EL):

Nu har Birthe og Anne spurgt til nogle af de ting, jeg vil spørge om, så jeg vil tage fat et andet sted, og det var dét, som Dan sagde om, at vi skal passe på, vi ikke undergraver borgernes tillid til den offentlige forvaltning. Det er jeg fuldstændig enig i. Vi skal passe meget på. Det er helt afgørende, men jeg mener, at du laver en forkert slutning, når du så siger, at hvis vi problematiserer, at offentligt ansatte skal have adgang til alle oplysninger om borgerne, så undergraver vi tilliden. Fordi når vi også i forhold til politiets oplysninger om os f.eks. stiller nogle krav til, hvem der må have adgang til hvilke oplysninger, at der skal være noget logning, så vi kan se, hvem der har været inde at kigge i oplysningerne osv., så er det jo ikke udtryk for, at vi ikke har tillid til politiet, men at vi mener, der skal være nogle regler. Og det er jo det samme, vi prøver at stille op her.

Så derfor vil jeg gerne vende det om og spørge mere bredt til panelet, om ikke der kunne være en risiko for, at vi netop undergravede tilliden til den offentlige forvaltning, hvis borgerne oplevede, at oplysningerne flød frit, at der står en medarbejder nede i et borgerservicecenter, som har adgang til alle mulige oplysninger om én, selv om man faktisk kun skal have behandlet noget teknisk, som ikke har noget som helst med de andre oplysninger at gøre?

Ordstyrer:

Der er flere på listen over spørgere, men jeg synes lige, vi skal have nogle svar ind. Hvem af jer vil være den første? Birgitte Kofod.

Birgitte Kofod Olsen:

Jo, til det spørgsmål Birthe Rønn Hornbech rejser om rimeligheds- og nødvendighedsbetragtninger; jo, jeg har da fuld tiltro til, at dem har I været igennem, når I sidder i Folketinget og skal vedtage lovforslag. Men min pointe er bare, at i den politiske afvejning, der er foretaget her mellem effektivitet på den ene side og hensynet til borgernes privatlivsbeskyttelse på den anden, der er det faldet ud, sådan så det er til fordel for effektiviteten. Vi får et supereffektivt system på denne måde. Og mange borgere vil selvfølgelig være glade for det. Jeg synes bare ikke, man i tilstrækkelig grad har været inde at overveje, hvilke konsekvenser det har for borgerens frihed, for borgerens selvbestemmelsesret, at man udformer reglerne på denne måde, sådan så man faktisk afskærer fra aktindsigt, fra registersamtykke, fra at få indsigt i oplysninger.

Så jeg synes stadig væk, det er en diskussion, der er værd at tage. Hvor er balancepunktet henne, når vi taler om at afveje borgerinteresser forstået som borgerrettigheder og så interessen i en effektiv forvaltning? Og i det sidste skal selvfølgelig også medtages borgernes interesse i at have en effektiv forvaltning.

Så var der spørgsmålet om det med lige muligheder, og det er da rigtigt, at det er jo ikke så firkantet. I det øjeblik der overgår opgaver fra amterne og ud til kommunerne, så vil afstanden være

kortere, men i det øjeblik der bliver afgivet opgaver fra en lille kommune til en større kommunal enhed, ja, så vil afstanden være større inden for det problemkompleks.

Så jeg tror i det hele taget, at det er en meget sammensat problemstilling, som kræver en udredning, som ikke er foretaget endnu. Jeg ved, kvindeorganisationerne har været ude at påpege kønsligestillingsproblematikken. Men det er ikke noget, som er undersøgt til bunds, og jeg synes jeg måske godt, at man kunne tage de betragtninger med i et lovforberedende arbejde, at man simpelt hen ser på, hvilke ligebehandlingsmæssige konsekvenser disse lovforslag har. Og det mener jeg ikke er foretaget.

Så ved jeg ikke, om jeg lige skulle sige en bemærkning til det, som Anne Baastrup og Line nævnte, fordi det hænger så snævert sammen, altså det du siger med, at der er en risiko for at reducere tilliden til offentlige myndigheder blandt borgerne. Det tror jeg da, der er, men jeg tror da også, at det er en problematik hos den enkelte borger, for vi vil da gerne alle sammen have en effektiv forvaltning, men vi vil søreme også gerne have, at den respekterer vores grundlæggende rettigheder. Og der er vi så ovre i det, du nævner, Anne Baastrup. Det er jo skrevet ind her, at man faktisk kan videregive, også videregive fortrolige og private oplysninger uden samtykke og uden imødekomme af det krav, som vi i dag har i persondataloven om, at der skal være en overstigende samfundsmæssig interesse eller anden interesse. Så det er jo, uanset hvordan man vender og drejer det, en reduktion af borgerens rettigheder på dette punkt og af persondatabeskyttelsesmæssige rettigheder. Jeg vil give ordet videre til Dan. Det var ham, de mest var rettet mod.

Dan Christensen:

Jeg opfattede ikke, at de var rettet imod, men til. Og Anne Baastrup, jeg er enig med dig i, at det er væsentligt at få disse ting skåret op imod hinanden, for hvis vi skal undgå, at tilliden til den offentlige sektor, som Line Barfod også er inde på, eller rettere sagt til de ansatte i den offentlige sektor bliver reduceret, så skal vi også have denne debat kørt ordentligt igennem. Så langt er der overhovedet ingen diskussioner.

Derudover - i forhold til den konkrete lov omkring borgerservicecentre - og her kan jeg selvfølgelig læse loven forkert - har jeg nu ikke læst den som værende en generel åbning for, at alle oplysninger kan flyde til alle forvaltninger om alle typer af sager imellem alle myndigheder. Det er sådan set den ene bemærkning. Jeg kan have læst det forkert.

Derimod har jeg læst det som om, at man på de områder, hvor man rent faktisk har lavet en eller anden form for fælles samarbejde omkring en opgave - og vel at mærke har defineret den og aftalt den ordentligt - der prøver man at stille behandlingen af sagerne, som om de havde været udført i den gamle organisering. Det kan man have holdninger til, om det er rigtigt eller forkert, at man skal gøre det, og det har jeg dyb respekt for, at man har, men jeg mener, man har prøvet at finde en balance imellem de hensyn, der er her. Jeg vil ikke sådan generelt sige, at man har overskredet

eller gjort den balance forkert, hvis det var det, du efterspurgte et svar på. Men jeg vil da i hvert fald sige, at mit billede af lovforslaget, som det foreligger i øjeblikket, ikke er helt overensstemmende med det billede, som du tilkendegav i forhold til det indlæg, du havde før.

Men jeg vil til gengæld så sige, at jeg vil meget gerne indgå i en dialog om det, fordi vi har i kommunerne eller i hvert fald fra KL's side ikke noget ønske om, at dette lovforslag eller det, som det bliver udmøntet i i praksis efterfølgende, kommer til at blive problematisk hverken for borgerne eller for det politiske landskab i al almindelighed. Vi vil faktisk gerne have det til at virke, og vi vil gerne gøre et bidrag til, at det her kommer til at fungere ordentligt og vel at mærke med respekt for borgerne.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jamen, jeg sidder og tænker videre, når jeg hører dig. Altså, hvad kunne den kommunale medarbejder have imod, at man krævede et mere detaljeret samtykkekrav? Lad os forestille os, man laver et eller andet skema, hvor alle de forskellige forvaltninger er oplistet. Så ville medarbejderen krydse af, at i denne her sag vil man indhente oplysninger dér og dér. Så var den pågældende borger også adviseret om, hvad det var, man gjorde, så man undgik det, som Anne Baastrup og jeg har talt om, hvordan var det nu med det der cykelskur, Anne, og hvad var så ...? Ja, man skal have en carport, og så ser de efter, om man har fået tvangsfjernet børn, hvilket kunne være en meget stor ulempe, og er du ikke enig i, at så vil tilliden til kommunen måske stige, og retssikkerheden vil stige, hvis medarbejderen krydsede af, hvor det er, han henter sagerne. Så var han jo også tvunget til at tænke sig lidt om, og det gjorde vel heller ikke noget.

Dan Christensen:

Nu har jeg ikke fantasi til at forestille mig, hvordan oplysninger omkring tvangsfjernede børn kan influere på en ansøgning om en carport. Det vil i hvert fald i mit perspektiv være et udtryk for et af de eksempler, som vi så i givet fald skal have ændret på, eller som man i hvert fald kunne forestille sig at ændre. Nu er det jo ikke mit fagområde hverken at tildele carporte eller for den sags skyld at tvangsfjerne børn. I forhold til om en kommunal medarbejder vil føle det problematisk at skulle håndtere et afkrydsningsskema eller tilsvarende, det skal jeg ikke kunne sige. Altså det har jeg ikke fantasi til ... det er mere et spørgsmål om, hvorvidt borgerne vil føle det problematisk i nogle sammenhænge, men jeg er personligt åben over for en dialog om det.

Ordstyrer:

Vi tager lige videre om carporten her om lidt, men tager Steffen Stripp ind for de kommentarer, der har været til dig.

Steffen Stripp:

Kort, altså Birthe Rønn Hornbech spørger, om det nu er en politisk afvejning, om man skal gå med til større magtanvendelser og mindre indsigt osv. Jeg synes, spørgsmålet er: Er det overhovedet nødvendigt? Hvorfor skal vi stå og tage den beslutning?

Og det var dét, jeg prøvede at sige, at når man starter et projekt, digital forvaltning, hvor man ser det hele som barrierer og ender med nogle konkrete lovforslag, som jeg ikke skal gå ind i, for det er der nogle, der har sat sig meget mere ind i, ja, så ender man selvfølgelig med, at politikerne får sådan en beslutning.

Politikerne skulle måske vende tilbage og sige: Jamen, vi vil slet ikke have digital forvaltning på den præmis, at vi skal til at tage stilling til forringelser. I må komme med nogle løsninger, der sørger for, at retssikkerheden, persondatalov og samtykke bliver indbygget i løsningen. Og som nogle teknikere og leverandører ude i verden ville sige: I kan få det, I vil have. I skal bare bestille det. Men når leverandøren bliver stillet over for bestillinger i øjeblikket, der hedder, ah, det er jo en barriere, vi skal overvinde, vi skal nok få det løst, lad os nu ikke gøre det for indviklet det der med samtykket, fordi det klarer vi på lovgivningssiden, så får I selvfølgelig den beslutning, men den er slet ikke nødvendig.

Ordstyrer:

O.k. Vi har seks på listen, som vi nu lige tager, og så får de tre fra panelet lejlighed til at svare på det. Og lige så I ved, hvem der er på listen, så er det Tom Behnke, Ole Stavard og så en ovre til højre der og en herovre til venstre, omvendt for jer. Og Anne Baastrup og Line Barfod slutter af. Men Tom Behnke først.

Tom Behnke (KF):

Tak for nogle gode indlæg. Jeg synes, det giver stof til eftertanke, og jeg er glad for, at vi holder denne høring.

Jeg har et måske lidt provokerende spørgsmål, fordi hvis man forestiller sig en medarbejder, der i en eller anden forvaltning kunne blive godkendt til at sidde og arbejde med personoplysninger - hvis den pågældende medarbejder så flyttede over i en anden forvaltning, så kunne den samme medarbejder vel blive godkendt i den forvaltning til at have indsigt i de arkiver, der nu engang er i den forvaltning. Hvis man sådan helt teoretisk forestiller sig, at jeg skal ned på rådhuset med 3 - 4 forskellige sager, og man helt teoretisk forestiller sig, at den medarbejder, jeg møder første gang,

flytter kontor, efterhånden som jeg bevæger mig rundt på rådhuset, så kunne den pågældende medarbejder vel rent teoretisk blive godkendt, efterhånden som man kommer rundt.

Så hvad er det, der sker nede i brugerservicecenteret? Er det ikke blot, at den pågældende medarbejder, som altså teoretisk kunne blive godkendt i alle forvaltninger, er godkendt i alle forvaltninger forlods? Så hvor er det, det gør ondt henne? Er det det med samtykkereglerne? Er det, fordi der - selv om der i nogle af svarene, vi har fået, står, at der ikke bliver ændret på samtykkereglerne - alligevel bliver ændret noget på samtykkereglerne? Er det dér, det gør ondt, eller hvor er det, vi skal sætte ind?

Ole Stavad (S):

Det her er jo, som jeg tror fru Birgitte Kofod Olsen sagde, et spørgsmål om at afveje effektivitet i forhold til de andre hensyn. Og derfor er det, jeg synes, jeg har haft en stor forventning til dig, Dan Christensen, om, at du ville fortælle, hvor store besværligheder der var i de nuværende borgerservicecentre, som der jo findes mange af rundt omkring i kommunerne, og hvorfor det her er helt piskende nødvendigt.

Det er den afvejning, vi sidder og skal foretage, og derfor, hvis du har mulighed for det - det kan godt være, du sidder i din egen silo et eller andet sted ovre i KL og derfor ikke kan, og det er fair nok - men altså det er jo dét, vi har meget brug for at vide. Fordi hvis vi får en tilstrækkelig præcis viden om de problemer, I støder ind i i det daglige, så har vi jo også muligheden for måske at løse de problemer i den lovgivning, vi skal lave, uden at vi prøver at åbne en hel masse døre, som vi slet ikke har brug for at åbne.

Til fru Birgitte Kofod Olsen vil jeg godt stille det generelle spørgsmål, at når vi ser på, hvor meget det indre rum åbnes eller udvides på grund af det her, altså når man flytter miljøopgaverne og de sociale opgaver over til kommunerne, hvor der plejer at være en meget righoldig korrespondance mellem kommunerne og de nuværende amter, men hvor alting nu kører ind i det kommunale rum, så vil jeg godt spørge: Ser I noget behov for, at man bliver nødt til på et senere tidspunkt at se på den samlede lovgivning? For lovgivningens virkning ændrer sig jo dramatisk, uden at loven bliver lavet om, fordi man flytter rundt på opgaverne, som man gør her. Eksempelvis har man jo næsten altid kunnet få offentlighed omkring miljøsager, fordi der både er en kommunal og en amtslig myndighed inde i billedet.

Med det, der lægges op til her, vil det som hovedregel jo næsten være umuligt at få noget at vide om miljøsagerne fremover, fordi hele sagsbehandlingen sker inden for det lukkede rum i kommunen, og derfor får hverken borgerne eller offentligheden adgang til oplysninger, som man har adgang til i dag.

Ordstyrer:

Så skal vi lige derover til højre eller venstre. Kan du lige fortælle, hvad du hedder, og hvorfra du kommer?

Stephan Engberg (Open Business Innovation):

Mit navn er Stephan Engberg. Jeg er af EU udpeget til at sidde i Advisory Board af EU's Security Task Force og arbejder med it-sikkerhed på mange måder, bl.a. også udvikling af it-sikkerhedsløsninger.

Når jeg følger debatten i Danmark, så synes jeg, at det er en relativt primitiv diskussion, som adskiller sig meget fra den debat, jeg møder, når jeg kommer ned i Europa. Og jeg synes, at hvis man skal prøve at karakterisere, hvad der er ved at ske her, så er det, at vi sådan set ikke bare diskuterer sikkerhed. Det, vi gør, er, at vi fjerner datasikkerheden og dermed også retssikkerheden. Vi laver en eller anden Google-agtig sammenkøring af data. Og så tror vi, at sikkerhed er noget, vi skal overlade til en eller anden Echelon-lignende overvågning af borgere og de ansatte.

Jeg synes, det, der er vores problem, det er slet ikke decentralt; det er, at vi centraliserer adgangen til alle data. Vi gør det nemt at få tilgang til data. Vi gør det nemt for kriminelle. Vi gør det nemt for offentlige myndigheder at bruge dem uden for kontekst, om det er social adfærdskontrol, eller hvad det nu er, som begynder at glide ind i systemerne; at vi ikke bruger de sikkerhedsværktøjer, man er i gang med udvikle til erstatning for dem, som vi bruger herhjemme. Vi har sådan en eller anden 70'er-tankegang om, at det gælder bare om at få identificeret alle folk, så har man sikkerhed.

Jeg tror, at man skal til at overveje en helt grundliggende ting. Det her drejer sig ikke om en afvejning mellem effektivitet på den ene side og retssikkerhed på den anden. Fordi det giver ikke effektivitet at køre det hele sammen i en stor database, som vi bagefter ikke kan beskytte. Så bliver vi bange for den på samme måde, som vi er blevet med PBS-databasen, som lige pludselig kan bruges til en masse sjove ting.

Det drejer sig om, hvordan vi kan få det bedste af begge verdener, og det undrer mig meget, at man ikke diskuterer sikkerhed herhjemme.

Ordstyrer:

Ja tak. Og så skal vi over i den anden del af salen her. Du må også godt lige præsentere dig, selv om nogle af os kender dig.

Holger Kallehaug (Samvirkende Invalideorganisationer):

Ja, mit navn er Holger Kallehaug. Jeg kommer fra Samvirkende Invalideorganisationer.

Jeg vil gerne vende tilbage til det, Rønn Hornbech startede med ved at problematisere, om det er legitimt og en legitim politisk afvejning at vurdere rimelighed, nødvendighed og væsentlig-

hed og overvejende samfundsinteresse. Det er det da helt klart, men hvis man laver den og løser den afvejning endeligt i loven, så mister man en kontrolmulighed.

Meningen med at have de regler som en betingelse for nogle undtagelser i den nugældende lovgivning har jo været, at man efterfølgende kunne afveje at kontrollere, om afvejning var foretaget rigtigt. Det løser selvfølgelig ikke alle problemer, at man har sådan en efterfølgende kontrolmulighed, men det forringer retssikkerheden, hvis den form for kontrol ophæves, hvad enten den efterfølgende kritik, eller hvad det kan være, nu udøves fra Ombudsmandens side eller den udøves fra domstolens side eller en overordnet forvaltningsmyndighed. Og det vil jeg da godt pege på, synes jeg, er væsentligt, at sådan nogle betingelser i en eller anden form bevares.

Ordstyrer:

Ja tak. Så er det Anne Baastrup.

Anne Baastrup (SF):

Jeg skal ikke forlænge diskussionen så meget, men jeg ville i og for sig gerne have sådan den kommunale administrative baggrundsdiskussion om, hvorfor man neddæmper muligheden for at få aktindsigt som borger, og hvorfor man neddæmper kravet om, at der skal være samtykke, for at man kan udveksle oplysninger og videregive. Altså, hvad er det for nogle overvejelser, I har haft i KL's baggrundsgruppe omkring behovet for det?

For jeg skal indrømme, da jeg første gang læste lovudkastet til borgerservicecenterkvikskrankepavehalløjet, da var der jo: Der er den her barriere, den her barriere, så fjerner vi lige persondatabeskyttelseslovens § 8, stk. 2, uden begrundelse, og »så fjerner vi lige«. Hele vejen igennem var det kun et forsøg på at forhindre den enkelte borger i egentlig at have den beskyttelse over for den offentlige myndighed, som der overhovedet var blevet tilkæmpet. Altså, det har taget os 20 år at få kommunerne til at forstå, at vi har fået en offentlighedslov og en forvaltningslov, og så er det lidt træls, vi mister den nu, hvor de er begyndt at lære at bruge den.

Ordstyrer:

Line Barfod.

Line Barfod (EL):

Jamen, jeg glæder mig til at høre Dans svar på både Annes og Oles spørgsmål om: Hvad er det, der forhindrer, at vi opretholder den retssikkerhed og den beskyttelse, vi har i dag i forhold til samtidig at kunne løse nogle opgaver for borgerne?

Og så har jeg et spørgsmål, og jeg ved ikke, hvem af jer der skal svare på det, men i forlængelse af det Ole Stavad spurgte om angående muligheden for aktindsigt i miljø sager osv.: En række

opgaver vil jo fremover blive løst af private konsulentfirmaer og andet. Altså, Tårnby Kommune kan ikke varetage miljøgodkendelsen af Københavns Lufthavn, heller ikke selv om de får 3/4 medarbejder med fra Københavns Amt, så sandsynligvis vil de gå ud at købe ydelsen hos et privat konsulentfirma i stedet. Hvad kommer det til at betyde for vores ret til aktindsigt, hvis en række behandlinger af ansøgninger osv., en del viden fremover kommer til at ligge i private firmaer i stedet for hos de offentlige myndigheder?

Ordstyrer:

Dan, du er den mest efterspurgte, kan du klare det?

Dan Christensen:

Ja, nu er det jo smukke kvinder, de fleste af dem, så ... ja, undskyld, Ole Stavad!

Hvis vi starter med, hvad det er for nogle besværligheder i gåseøjne, der måtte være i brugerservicecentrene eller rettere sagt i de eksisterende borgerservicecentre, så tror jeg egentlig, at der er en anden repræsentant til stede, der efterfølgende vil kunne give et væsentligt bedre billede af det. Per Prehn sidder i Ringsted Kommune med ansvaret for borgerservicen, og jeg vil lige så stille læne mig derover af i forhold til den ende.

Og nu virker det, på den måde Anne Baastrup stiller spørgsmålet, som om at du tror, vi har skrevet lovforslaget. Jeg har i hvert fald ikke været i nærheden af det. Lad mig sige det på den måde. Jeg går også ud fra, at Indenrigsministeriet afgiver svar til Retsudvalget på konkrete spørgsmål knyttet til loven, og noget af materialet, der er sendt ud forud for i dag, peger i hvert fald også på, at det er tilfældet - så jeg vil egentlig gerne overlade, skal vi sige de lovtekniske spørgsmål om, hvor har man valgt den ene, den anden og den tredje indfaldsvinkel til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, som kan give et væsentlig bedre svar i forhold til den indfaldsvinkel.

Aktindsigtsmiljø sagen aner jeg ikke noget om. Undskyld, Line! Det gør jeg altså ikke. Jeg ville ønske, jeg gjorde, men det gør jeg ikke, og derfor ville et hvilket som helst svar, jeg ville give dig, risikere at være ukorrekt alene på grund af min manglende viden. Så der vil jeg bede om tilladelse til ikke at svare, selv om vi sidder her i en offentlig høring.

Jeg ved ikke, var det et konkret bidrag fra Birthe Rønn Hornbech, der var på vej? Er det i orden?

Birthe Rønn Hornbech (V):

Tak, formand. Det er meget konkret så. Fordi så vil jeg spørge helt ujuridisk, fordi kommunalreformen har været diskuteret igennem nogen tid, inden man så lovforslag, faktisk temmelig lang tid.

Og derfor kunne jeg så have lyst til at spørge dig: Al den tid, der gik, inden de første lovudkast kom ud, var det sådan, at I blev væltet fuldkommen omkuld af kommunerne, der sagde, at det

her kan vi overhovedet ikke klare, uden at vi prøver at kompensere med alle de love, som vi her sidder møjsommeligt og får gennemført i Retsudvalget - offentlighedslov, forvaltningslov og datalov? Er det sådan, at I blev væltet fuldkommen omkuld, at det har været et folkekrav, om jeg så må sige, fra kommunerne og deres ansatte, at lovforslaget kom til at se sådan ud? Eller er det sådan, at I har sådan set aldrig hørt noget?

Dan Christensen:

Jeg skal ikke kunne udtale mig, om vi har hørt noget. Det er muligt, at der er nogle andre end undertegnede, der har hørt noget. Jeg er ikke selv blevet overvældet af en folkestorm, men jeg kan godt se et vist rationale i og fornuft i, at man, hvis man reelt ønsker at lave om på den måde, vi strukturerer vores offentlige sektor - og det jo et eller andet sted det, vi er i gang med, sådan helt ujuridisk et øjeblik - at man så også der søger, at de hensyn, man gerne vil nå, også bliver skubbet fremad. Det kan jeg godt følge fornuften i.

Og i forhold til om de konkrete ændringer i forhold til aktindsigtsdiskussionen, om det lige netop er de ændringer, der er de bedste til at løse det problem eller til at skubbe fremad på den proces, det skal jeg ikke gøre mig til dommer over. Det er i virkeligheden en politisk opgave at vurdere, om det er de rigtige redskaber.

Men jeg synes, det er fornuftigt at støtte de idéer, vi har omkring en, for nu lige at blive lidt på kanten af det floskelagtige, en serviceorienteret offentlig sektor over for borgerne. Jeg er ked af det. Det var ikke for at gøre det plat.

Men i bund og grund, og det vil jeg godt afslutte med, så vil vi jo alle sammen gerne sørge for, at borgerne har den bedst mulige oplevelse både på serviceniveau og i forbindelse med vores tilgang til og respekt for deres integritet.

Og det, der er min og vores opgave i den forbindelse, er, når vi står med lovforslaget i den anden ende, så både at sikre, at de hensyn, der nu engang ligger bag ved dem, bliver gennemført, og at sørge for, at den måde, vi kan gennemføre dem på, ikke betyder, at borgerne så i den sidste ende kommer til at betale voldsomt meget mere i skat, fordi det bliver tungere og dyrere at gøre det.

Og vores fælles opgave består i gennem bl.a. denne høring i dag at få et fælles billede af, hvad det er for en balance, vi vil nå. For når balancen er nået, så er den et stykke af vejen og et stykke frem i tiden jo den ramme, som vi skal agere inden for, og derfor er det en spændende diskussion, vi har taget fat i her i dag, og det er også derfor, at jeg gerne vil takke Retsudvalget endnu en gang for at have taget initiativ til dét, som vi har en fælles forpligtelse til at få kørt igennem på en fornuftig vis.

Og jeg vil godt understrege, at jeg har endnu ikke mødt kommunale medarbejdere, hvis største ønske er at se i Anne Baastrups private sager eller for den sags skyld i Line Barfods eller for den sags skyld i mine, men jeg har set kommunale medarbejdere, som har et ønske om at servicere borgerne bedst muligt og at kunne give de svar, borgerne egentlig gerne vil have hurtigst muligt, og

den respekt vil jeg gerne fortsat have er til stede, så hvis der er bekymringer baseret på konkrete problemer, som kommunerne er årsag til, så vil vi meget gerne ind at løse dem, og vi vil meget gerne ind i en dialog om at håndtere dem konkret.

Ordstyrer:

Tak til Dan Christensen. Så er det Birgitte Kofod Olsen.

Birgitte Kofod Olsen:

Ja, tak for det.

Til Tom Behnke vil jeg bare kort sige, at situationen er jo væsentlig forskellig fra den situation, hvor du har en medarbejder, der rykker rundt og selvfølgelig tager noget viden med sig. Der har du nu med nedbrydningen af siloerne og skabelsen af den store database med direkte adgang en helt anden informationsmængde, og den er jo meget, meget større end det, en enkelt person kan bære rundt på i sin hjerne og i sin mappe, så det er en helt anden situation, og derfor er der behov for nogle andre beskyttelsesregler.

Til Ole Stavad om det generelle spørgsmål med hensyn til omflytning af opgaver, og hvad det betyder for aktindsigten:

Det instituttet har beskæftiget sig med i vores høringssvar, det er særlig partsaktindsigten, altså aktindsigten i egne sager. Men der er en problemstilling i det, som jeg tror har en parallel effekt på det område, du nævner, nemlig det med at i det øjeblik, at vi har en udveksling af oplysninger mellem kommuner og mellem stat og kommune i dag, så bryder man dokumenternes karakter eller status af interne dokumenter. Med den nye struktur bevarer de deres status som interne dokumenter, og derfor vil det være sværere at få aktindsigt i dem. Det er det i forhold til partsaktindsigten, og det må det også være i forhold til den bredere aktindsigt i adgang til offentlige dokumenter, så der ligger helt klart en problemstilling dér, men det er ikke en, vi har udredt fra instituttets side. Det kunne vi gøre, men det har vi altså ikke gjort endnu.

Så vil jeg sige ganske kort til det, Line Barfod rejser om privatisering. Altså privatisering er jo ikke set fra mit synspunkt et onde i sig selv, og det er jo sådan, at i det øjeblik man lægger opgaver over til private enheder, så vil det være naturligt at skrive de forpligtelser ind, som gælder ved offentlige myndigheder, ind i kontrakten med den private kontraktspart, sådan så det er de samme forpligtelser, de er undergivet, og de samme rettigheder og beskyttelseskrav, som de skal sørge for at respektere, som det i dag er for offentlige myndigheder, så jeg ser ikke noget iboende problem i det at lægge opgaver ud til private. Tak.

Ordstyrer:

Så er der en pause nu på cirka et kvarters tid, så hvis jeg kan bede jer om at være her tilbage igen sådan lige omkring 14.30. Og der er i pausen inkluderet kaffe og en kage ude til venstre.

PAUSE

Ordstyrer:

Jamen, så går vi videre i programmet. Og den næste, der står på listen over indlægsholdere, det er Per Prehn, som også blev nævnt i den første sektion her.

Per Prehn er afdelingsleder i Ringsted Kommune og skal sige noget om, hvilke oplysninger medarbejdere i borgerservicecentrene får adgang til, og hvordan de kan arbejde med dem i forhold til borgeren, som henvender sig.

Værsgo til Per Prehn, 10 minutter.

Per Prehn (afdelingsleder, Ringsted Kommune):

Tak for det.

Ja, jeg kan jo forstå, at vi næsten har været moderne i mere end 10 år, for i starten af 1990'erne lavede vi vores første borgerservicebutik med det formål, at det skulle være lidt lettere at være borger i Ringsted, og det skulle også være lidt lettere at drive Ringsted Kommunes administration, og det synes vi egentlig, at vi har gjort ganske fornuftigt, og derfor er det da også rart at se, at nu er det åbenbart noget, der breder sig.

Og det, jeg vil fortælle lidt om, det er selvfølgelig, hvad det er for nogle opgaver, vi så typisk udfører, og hvordan vi bruger de systemer, som vi har i dag, og alle de informationer, som medarbejderne faktisk har adgang til.

Og man kan jo sige, at de større opgaver, der ligger i sådan et center som det, vi har, det er boliganvisning, det er alt omkring børnepasning, det er børneydelser, alle registreringer på folkeregisterområdet, det er pension, personlige tillæg, det er sygesikring, skat, kontanthjælp, faktisk hele spektret af situationer, hvor borgeren har et ærinde hos det offentlige. Det vil sige, at de starter faktisk med den her ene indgang, som vi har etableret i Ringsted Kommune - indtil videre kun for kommunens ærinder - men der er altså kun én indgang. Borgeren behøver ikke være i tvivl.

Man må jo så også sige, at det er jo ikke sådan, at hver gang der kommer en borger ind, så skal vi nok finde et hav af problemstillinger frem, fordi vi nu kan se alt muligt om denne her borger. Sådan er det jo gudskelov ikke. Jeg vil sige, at ca. 80 pct. af alle henvendelser er en enkeltstående henvendelse, hvor det er en enkelt ting, der bliver løst, hvor der ikke er sammenhæng til alle andre muligheder.

Men omvendt må vi jo også sige, at vi har også opgaver, hvor der er afsmittende effekter andre steder, og der er det da vores mål, at man skal i hvert fald mindst have den samme gode service, hvis man kommer personligt, som hvis man betjener sig selv på nettet.

Nettet vil jo i de kommende år blive stedet, hvor et stort flertal af os vil betjene os selv, og der ligger alle muligheder åbne for, at man kan blive guidet rundt, hvis man afleverer nogle informationer. Så kan systemerne jo faktisk gå ind og sige: Jamen, du er jo også registreret nogle andre steder. Skulle vi ikke bruge de samme data her? Og så er det borgeren, der selv tager stilling til det og siger: Jo, det vil jeg godt have.

Men jeg mener nu ikke, at man skal behandles dårligere, fordi man så møder personligt op.

Og hvis vi skal levere en ordentlig service - man kunne forestille sig en person, der henvender sig og siger: Jamen, jeg har en ændring i min indtægt. Den er steget i forhold til det, jeg står registreret med hos skattevæsenet i øjeblikket. Jamen, så ændrer vi den.

Men det kunne jo også være, at den samme person også skulle have ændret sin boligsikring, det kunne være, at man ikke skulle have lige så stort tilskud til sin friplads til sit barn. Skal vi så sige: O.k., du har bevæget dig herop, og du har jo fundet ud af, at du godt vil have ændret dit skattekort og så tak for i dag?

Og så et par måneder efter så har der været nogle advislister, der går ind og siger: Der er en person, der har ændret her. Vi må hellere sende en regning ud for tre måneder for de forskellige ting. Det er sandelig ikke god service.

Og borgerne har en forventning om, at vi bruger de data. Borgerne har en meget, meget større forventning end det, jeg hører herinde, til, at vi kan søge alle informationer.

Inden jeg tog herind i dag, sad jeg lige et øjeblik derude, og jeg hørte to ekspeditioner. Der var en, der havde købt ejendom, der ikke kunne forstå, at vi ikke kunne se, hvad man skyldte i ejendommen. Vi måtte da kunne trække de her lån hjem. Vi får det jo oplyst alligevel, når året er gået. Hvorfor kan vi ikke få adgang til det? Det var da noget mærkeligt noget. Og hvorfor kunne vi ikke se, hvad vedkommende havde tjent på sin almindelige lønseddel i indeværende år?

De har en forventning om, at vi stort set ved alt, og de har i hvert fald en forventning om, at vi bruger de oplysninger, sådan at når de bliver givet til det offentlige ét sted, så bliver de brugt de relevante steder. De er ikke meget for at få en regulering, når der er gået 3 - 4 måneder, og så finder vi altså ud af, at nu kommer inkassopersonen ud, fordi I er kommet i restance; I har jo glemt at oplyse.

Det er den hverdag, vi ser.

Men jeg ser da også - ja, nu snakkede vi før om indsigt, og at man kan følge med i, hvad der sker.

Jeg forestiller mig da, at for alle, der har digital signatur, der vil der ikke gå ret lang tid, så bliver der da stillet krav om, at man med den digitale signatur faktisk bliver orienteret, når vi går ind og bruger oplysninger.

Hvis der er personer inde at kigge på oplysninger om mig - ligesom vi kender det, hvis vi har homebanking - så får man jo en e-mail om, at der har været en eller anden aktivitet i vores bank. Hvorfor kan vi ikke bruge præcis det samme med den digitale signatur? Så jeg får at vide, at den kommune har været inde at bruge oplysningerne, og de har brugt det her og her. Det burde være inden for mulighedens rammer i hvert fald.

Ellers kan vi sige, at vi bruger meget tid på ikke at lægge det sådan, at alle medarbejdere kan det hele. Vi bruger faktisk meget tid - jeg har cirka 30 personer ansat i Borgerservice i Ringsted, og jeg tror, at vi har ni eller ti forskellige profiler angående hvad man må inden for det enkelte område, det kan være alt efter uddannelse, men også efter hvilke opgaver man har.

Og med hensyn til nogle af de opgaver, vi har hørt, der kommer i spil nu, pas og kørekort, så der er vel ikke nogen i Borgerservice, der forventer sig, at nu får vi adgang til samtlige data fra motorregisterkontoret.

Vi skal have de data, der er nødvendige, hvis der skal udstedes et nyt kørekort, fordi det andet er blevet stjålet, altså en ganske lille del af måske en meget stor database på nogle forskellige områder. Vi ønsker bestemt ikke den fulde adgang til alt muligt, der ikke er relevant, og jeg tror nok også, at jeg ville have få medarbejdere, hvis de skulle sidde og fordybe sig i alverdens ting.

Og ja, jeg hørte godt den med carporten, og jeg går ud fra, at det ikke var, fordi børnene boede ude i carporten, at der skulle rives ned.

Men som sagt, altså borgeren har nogle meget store forventninger til, at vi bruger dataene og med hensyn til aktindsigt og samtykkeerklæringer: Jamen, på de fleste blanketter i dag, der er jo på bagsiden, med småt ganske vist, skrevet, at man her med en underskrift på forsiden giver kommunen samtykke til at hente de relevante oplysninger, så vi har det jo på langt de fleste blanketter, og det er vel ikke den helt store opgave også at gøre det elektronisk, så hvis man betjente sig selv på nettet, så stod der så også en linje med, at samtidig hermed har man altså givet den offentlige myndighed, der skal bruge det, samtykke til at bruge dataene.

For nogle år siden havde vi et projekt omkring digital signatur, og jeg vil sige, at der var vi også meget bekymrede for, hvordan borgerne ser sikkerheden omkring det her. Og den samme grundholdning er der også med hensyn til borgerne og det, at vi kan gå ind og få informationer om dem. De er pragmatisk ubekymrede, vil jeg næsten sige.

Der er vel end ikke ti om året i Ringsted Kommune - vi er 30.000 indbyggere - der kommer for at få aktindsigt eller registerindsigt. Hvis vi ikke fik de her samtykkeerklæringer skrevet under, vil jeg tro, at der ville være en eller to om året der ville spørge os, men selvfølgelig får vi erklæringerne skrevet under, for det skal vi, men det er ikke det, der ligger dem på sinde, når de kommer.

Og vi må jo sige, at af 30.000 indbyggere så har vi ca. 20.000 personlige henvendelser om året, og af de 20.000, der kommer, der vil jeg tro, at 70 pct. af dem er personer, der ikke er på arbejdsmarkedet. Det vil sige, der er faktisk også en stor forskel i, hvem det er, der henvender sig i de her

centre. Dem, der er på arbejdsmarkedet, henvender sig typisk via andre kanaler. Det vil sige, de betjener sig selv elektronisk, eller typisk vil det være skriftligt eller telefonisk, de henvender sig, hvorimod omkring 70 pct. af dem, der henvender sig, ikke er på arbejdsmarkedet, og der mener jeg, at der har vi vel også en forpligtelse til at yde dem service frem for at sige: I må nok selv finde ud af det.

Men det er klart angående det med at åbne op, så vores medarbejdere får endnu flere data, jamen, det må vi jo så også finde ud af. Hvordan kontrollerer vi det i den anden ende? Ud over at vi har de profiler, vi deler folk op efter, alt efter hvad deres arbejdsområde er, så er der jo muligheder for, at vi kan gå ind at lave flere kontroller på, hvad de her ting er blevet brugt til og læse i journalerne.

Det er jo heller ikke sådan, at når man slår et cpr.-nummer ind, så får vi journaler for samtlige ting, som vi kan læse i med det samme. Når en person henvender sig, kan det godt være, at jeg skriver et personnummer og får at vide, at der findes journaler på personen, men så skal jeg åbne den journal, der er relevant for denne henvendelse, det vil sige, at hvis det er en pensionshenvendelse, så er det den journal, jeg åbner og læser i, er det omkring kontanthjælp, så er det den journal. Man kan sige, at det er delt op, så man skal ikke igennem et helt livsforløb, for at man kan behandle sagen.

Så umiddelbart så ser jeg ikke, altså der blev rejst et spørgsmål før, om der var problemer i at få en underskrift, en samtykkeerklæring: Nej, det er der ikke, fordi vi har det i langt den overvejende del i forvejen, for det står på bagsiden af blanketten.

Men omvendt vil jeg sige, at der er jo måske 2 pct. af borgerne, der læser, hvad der står på bagsiden af blanketten, fordi deres vigtigste ærinde er, om de kan få en ydelse eller ikke kan få den.

Så umiddelbart så kan man jo sige, at det er måske lige så meget et spørgsmål om, med hvilket fortegn man vil se på den øgede borgerbetjening, om det er en mulighed, eller det er begrænsninger, vi vil sætte ind med nu, når vi tænker på borgerens retssikkerhed.

Så det var i første omgang.

Ordstyrer:

Ja, tak til Per Prehn.

Vi går over til den næste, der giver et input til høringen her, og det er Peter Blume, der er professor, dr. jur. og medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe, og det handler bl.a. om gennemsigtigheden i den offentlige sagsbehandling ved gennemførelse af de her punkter omkring kommunalreformen.

Peter Blume, værsgo.

Peter Blume (professor, dr. jur.):

Ja tak.

Mit indlæg har fem overordnede budskaber, som i og for sig nok også kan passe på andre love og lovforslag end borgerservice Lovforslaget, men passer her.

Det ene er: Pas på med i en generel lov at ændre generelle principper, der er fastsat i almindelig lovgivning som f.eks. forvaltningslov, straffelov og lignende.

Vis en nutidig omhu for disse principper, når de stadig er i overensstemmelse med tiden; vær på vagt over for det umiddelbart set positive; vær opmærksom på, at myndigheder, kommuner og borgere ikke nødvendigvis har en fælles interesse, og endelig lad ikke loven bare negligere, at den ændrer virkeligheden.

Det er overskrifterne til en kommentar til forslaget om borgerservicecentre, som jo ikke er nye, og som jo er positive, og som givetvis er mere positive i de kommende større kommuner.

Og i og for sig er det forståeligt, at Indenrigsministeriet har været lidt overrasket over, at det lige er det her lovforslag, som har givet anledning til så megen debat, fordi her foreslår man jo noget, som ingen på en måde kan være imod. Og det er heller ikke centertanken som sådan, der er nogen problemer i, men det er en lidt uheldig udformning af lovforslaget, som som sagt især skyldes, at man på nogle punkter ændrer virkeligheden, men retligt får man denne ændring til at forsvinde, på samme måde som kaninen forsvinder ned i hatten.

Se, i det skrevne program har jeg fået tre pinde, og jeg vil sige mest ved de to første og meget lidt om det sidste. Og det første har vi jo sådan set drøftet en del. Det er spørgsmålet om samtykke, men jeg vil dog gerne alligevel sige lidt om det. Det er jo således, at lovforslagets § 3, stk. 3 fraviger forvaltningslovens § 29. Efter den bestemmelse så skal man som overvejende hovedregel i ansøgningssager eller sager, som borgeren selv starter, indhente et samtykke, når man skal have følsomme oplysninger indhentet fra andre forvaltninger eller en anden del af forvaltningen.

Og det er det sidste, altså indhentningen fra en anden del af forvaltningen, som man fraviger her, som det fremgår af reglen og bemærkningerne til lovforslaget. Det er jo således, at disse borgerservicecentre udgør en selvstændig del af en kommunalforvaltning, og det er altså en ændring af den virkelighed, som vi har i dag.

I parentes bemærket så er § 29 - som i sig selv, kan man sige, er en fravigelse af det, man kalder officialprincippet, altså dette, at offentlige myndigheder selv skal oplyse sager - på en måde en lidt mærkelig regel. Det er en mærkelig regel, fordi den er begrænset til følsomme oplysninger. Hvorfor er det ikke således, at når en borger søger om noget, så skal borgeren samtykke, når der indhentes oplysninger, uanset om de er følsomme eller ikke følsomme, og uanset hvor de indhentes fra, altså også om de indhentes fra privatsektor, domstole eller andre steder. Det er sådan en lidt begrænset regel, men det er dog bedre end ingenting.

Og denne regel har som hovedbegrundelse, at borgeren skal have en vis kontrol, når han/hun søger, og borgeren er en borger - selv om der måske ikke er mange af dem; hvis det går op for en borger under en ansøgningssag, at det medfører som konsekvens, at nogle oplysninger skal

indhentes, ja, så skal borgeren have mulighed for at sige, nej, men så søger jeg ikke alligevel, så trækker jeg min ansøgning tilbage. Jeg vil altså ikke have, at I skal vide, at jeg har en elskerinde boende i min bolig, når jeg søger boligsikring. Jeg trækker min ansøgning tilbage.

Det er den grundlæggende idé med dette forslag eller denne regel.

Og ændrede man § 29 i en bredere retning, så den omfattede alle oplysninger - det er jo ikke dagens dagsorden, men alligevel, ja, så ville man få det, som vi i Teologirådets rapport har kaldt med et af de her forfærdelige fremmedord: Empowerment, en forbedring af borgernes retsstilling, men nu går man altså den modsatte vej. Man begrænser transparensen.

Det gør man så kun meget lidt, som det fremgår af bemærkningerne og især af Indenrigsministeriets svar til Kommunaludvalget, fordi i det her tilfælde så indhenter borgerservicecentret oplysninger fra en anden del af den samme fagforvaltning. Det er altså kun der, man fraviger § 29. I en social sag spørger man så socialforvaltningen inde på rådhuset om et eller andet.

Men det er jo stadig en ændring af virkeligheden i forhold til i dag. Så selv om man spræller lidt i det - nu refererer jeg så til svaret fra Indenrigsministeriet til Kommunaludvalget - så kan man jo ikke komme uden om, at man faktisk fraviger reglen, selv om man næsten er ved at sige, at det gør man alligevel ikke. Fordi det tog reglen jo slet ikke sigte på, hævdes det i disse svar. Og det er man bl.a. blevet støttet i i den såkaldt kommenterede forvaltningslov, men man har ikke støtte i paragrafens ordlyd eller andre steder eller nogen andre steder i den forfatningsretlige teori. Så man fraviger den her regel.

Men alligevel kunne man spørge: Gør det nu noget? Nu ved jeg ikke, om Retsudvalget har læst svaret på spørgsmål nr. 7 fra Kommunaludvalget, men der har man fundet på et glimrende eksempel. Vi har altså en kvinde, der sidder i en kørestol, og denne kørestol er bevilget af kommunen, og hun søger om boligsikring, og hun kommer altså ind i det handicapvenlige borgerservicecenter. Og så må man jo undersøge, om denne her kvinde faktisk er bevægelseshæmmet. Nu kunne man sige, at det var jo på en måde ret åbenbart, at det var hun, men det kunne selvfølgelig godt være en snedig socialbedrager, der sad i en kørestol og søgte om den her særligt gode boligsikring. Og det ville være unødvendigt bureaukratisk og ufleksibelt, som det siges, at bede om et samtykke. Hvorfor vil det egentlig det? Kvinden sidder jo lige foran. Det her lovforslag tager altså kun sigte på fysiske borgerservicecentre. Det tager ikke sigte på virtuelle borgerservicecentre på nettet. Det tager sigte på et fysisk center. Her sidder borgeren, og hvorfor skulle borgeren ikke blive bedt om et samtykke? Hvorfor skulle det begrænse effektiviteten? Det er meget svært at se, at det skulle gøre det.

Til gengæld begrænse transparensen gennemskueligheden og muligheden for, at man som sagt kan have en vis kontrol. Det er ikke - for nu at bruge et af de slogans i forbindelse med kommunalreformen - det er ikke mennesker først, der styrer det her forslag, vil jeg sige. Det er måske snarere klientgørelse, som Birgitte Kofod ville sige, eller det er måske lidt stærkt mennesker sidst i stedet for.

Det sidste jeg vil sige noget om er, om det overhovedet nødvendigt at skrive det her forslag. Efter min opfattelse er det slet ikke nødvendigt. Langt de fleste borgere - det har vi også lige hørt - vil naturligvis gerne have et positivt svar på en ansøgning. De vil gerne have den der udvidede carport eller noget andet. Og de vil se på: Giv deres samtykke. Jeg må sige, samtykket er som samtykket ikke ret meget værd, fordi hvis man ikke giver samtykke, ja, så får man ikke medhold i sin ansøgning. Det giver jo sig selv.

Men samtykket har altså den funktion, at forvaltningen bliver meget mere gennemskuelig for borgeren, og en ændring af § 3, stk. 3 i lovforslaget, som fastholder forvaltningslovens § 29, vil ikke medføre, at de nye borgerservicecentre vil fungere mindre effektivt, mindre fornuftigt, end de gør i forhold til lovforslaget. Det vil bare være en måde at beskytte en generel regel, som i hvert fald hidtil har haft et bredt flertal bag sig i lovforslaget. Det er altså ikke nogen uhensigtsmæssig juridisk barriere for nu at bruge den der yndlingsudtalelse.

Det andet, jeg skulle tale om, det var så forholdet til persondataloven. Her sker der i og for sig ikke i lovforslaget, som udmærker sig ved en meget omhyggelig gennemgang af forholdet til den lov, noget brud med væsentlige principper efter min opfattelse.

Den eneste fravigelse er, at man så fraviger § 8, stk. 3, som er en regel, der giver snævre grænser eller mere snævre grænser end sædvanligt for, hvornår der fra forvaltningsmyndigheden, der beskæftiger sig med sociale sager, kan videregives oplysninger. Jeg har svært ved sådan set at stille op og holde et stort forsvar for den regel, som jeg i sin tid var imod og nærmest mente var direktivstridig. Men alligevel igen er det i hvert fald et eksempel på, at man ligesom negligerer det, at virkeligheden er ændret. Det ville på en måde være lidt mærkeligt, som det også er anført i Datatilsynets hørings svar, om Folketinget, der virkelig var meget glad for den regel, nu 5 år efter - 5 år er trods alt ikke så lang tid - pludselig accepterer i en generel lov - det er jo ikke nogen sektororienteret lov det her, det er jo noget helt andet, det er en generel forvaltningslov - accepterer, at § 8, stk. 3 fraviges. Så kan man lige så godt tage skridtet fuldt ud og fjerne den fra persondataloven også. Men bortset fra det, som sagt, har jeg lidt svært ved at hidse mig op.

Derudover er det lagt til grund i lovforslaget, at persondatalovens principper betjening og behandling, rettigheder til borgerne, regler om sikkerhed - de regler, der er udmøntet i sikkerhedsbekendtgørelsen med den tilhørende vejledning - at de er blevet overholdt, og det er også understreget i nogle af ministeriets svar til Kommunaludvalget, og det er udmærket.

Man kunne overveje - og det er vel Kommunaludvalget, der skriver betænkning om det her lovforslag - at understrege det i dette udvalgs betænkning, så man ligesom har lagt det til grund, at man vil være opmærksom på persondatalovens regler og opmærksom på, at der ikke gives for brede rettigheder til medarbejdere, som så kan få adgang til for mange oplysninger, og at der ikke samles et alt for stort antal følsomme personoplysninger hos de enkelte i et sådant center. Det kunne man muligvis overveje at understrege, og man kunne overveje at komme med en opfordring i den kom-

mende betænkning til, at Datatilsynet i hvert fald i den første periode af centrene eksistens prioriterede området i forbindelse med sine inspektioner. At man sikrede sig, at det rent faktisk blev overholdt rundt omkring.

Nu hvor vi så er ved persondataloven, så må jeg jo lige svare på det spørgsmål, som Birthe Rønn Hornbech stillede foranlediget af Steffen Stripp's indlæg, altså omkring § 2, stk. 1 i persondataloven. Den siger altså, at hvis en lov indeholder en regel, der giver en bedre retsstilling for den registrerede borger, skal den gå forud. Det er et eksempel på nogle af de - kan man sige - i princippet overflødige regler, som Folketinget har puttet ind i persondataloven i sin tid, fordi der er tale om et helt almindeligt offentligt princip, at står forvaltningen med flere regler, der gælder, så skal man vælge den, der giver borgeren den bedste retsstilling. Det er én ting.

Til gengæld så sikrer man sig, fordi man kunne jo godt misforstå denne her regel og tro, at der ikke kunne gennemføres regler, der gav en dårligere retsstilling, og derfor så står der i bemærkningerne til § 2, stk. 1, at denne regel, uanset hvad der står i lovteksten - som borgerne normalt læser - så forhindrer reglen ikke, at der kan vedtages love, der giver en dårligere retsstilling under forudsætning af, at det ikke er i strid med EF's persondatabeskyttelsesdirektiv, og at det udtrykkeligt har været intentionen, at det skulle give en dårligere retsstilling, så der er sådan set ikke noget mystisk ved det. Jeg vil bare sige, at undtagelsen måske, som man vil kalde det nede i forarbejderne, bruges måske lidt mere, end man måske oprindeligt havde forestillet sig.

Den tredje pind handlede så om gennemsigtighed, og vi har jo været inde på det med transparens. Det skal jeg ikke sige så meget mere om.

Og for så vidt angår offentlighed, så kommer vi i det næste indlæg til det, og så vil jeg nævne for dem, der ikke ved det, at Oluf Jørgensen, der også er medlem af arbejdsgruppen, men desværre ikke kunne være til stede, har skrevet mit skriftlige indlæg, der prøver at vise, at også på spørgsmålet omkring begrænsningen af offentlighed er der en begrænsning i forhold til den ændring af virkeligheden, som lovforslaget indebærer. Men om det vil jeg ikke sige noget i første omgang.

Ordstyrer:

Ja, tak til Peter Blume, og det er nemlig rigtigt, som Blume siger, at Oluf Jørgensen har skrevet noget, som også er omdelt, eller man har mulighed for at tage det udenfor. Hvis nogen ikke har fået det, så kan de selvfølgelig tage det efterfølgende. Specielt omkring aktindsigt og de begrænsninger, som han mener, der er ved det i kommunalreformen.

Vi skal over til det sidste indlæg, inden vi går over til spørgsmål og kommentarer fra salen og fra panelet. Det sidste indlæg kommer fra Morten Engberg, der er kontorchef i Ombudsmandens kontor, der bl.a. vil komme ind på, om lovforslagene i kommunalreformen repræsenterer en ny praksis for offentlighed i forvaltningen. Værsgo, Morten Engberg.

Morten Engberg (kontorchef, Ombudsmandens kontor):

Jo, mange tak. Jeg skulle måske præsentere mig selv lidt mere. Jeg er chef for Ombudsmandens kommunekontor, altså det kontor, som har med kommunale forhold at gøre. Det er ikke det eneste, men det er dog et væsentligt element hos os.

Så vil jeg da sige, at når jeg nu repræsenterer Ombudsmanden, Ombudsmandens opgave er jo ikke at tage stilling til et lovforslag, som ligger i Folketinget, så det, jeg vil gøre, er, at jeg vil pege på nogle retssikkerhedsmæssige spørgsmål, som man kan rejse, men vil selvfølgelig ikke tage stilling til, om de lovforslag, der ligger, skal gennemføres i den form, de har nu eller ej.

Jeg har fået forskellige pinde. Dem vil jeg også samvittighedsfuldt prøve at gennemgå inden for den tid, jeg nu har fået tildelt.

Det første, jeg vil tage op, er det, som handler om ansvaret for opgavevaretagelsen, måske en lidt abstrakt titel. Det, som jeg tænker på i den forbindelse, er, at sådan som ordningen er i dag inden for den offentlige forvaltning, så er udgangspunktet i hvert fald det, at hver myndighed skal selv løse sine egne opgaver for så vidt uden at forvente støtte eller samarbejde med andre. Det er selvfølgelig noget, der i praksis er modificeret på mange forskellige måder, men det er udgangspunktet. Det er også udgangspunktet for bl.a. § 7 i forvaltningsloven, at det er hver myndighed for sig.

Det er et princip, som i meget høj grad bliver modificeret ved de love, vi står med i forbindelse med kommunalreformen. Det gælder ikke bare lovforslaget omkring borgerservicecentre; det gælder også på beskæftigelsesområdet. Det gælder lovforslaget om forpligtende kommunale samarbejder, og det gælder også lovforslaget om inddrivelsesloven.

Der er ingen tvivl om, at der er mange fordele ved det her, men man kan måske også pege på nogle ulemper, og det er så det, som jeg vil koncentrere mig om.

Noget af det, som karakteriserer borgernes forhold til den offentlige forvaltning, er - det mærker vi meget hos Ombudsmanden - at mange borgere synes, at forvaltningen er uoverskuelig. Det er svært at få et overblik over forvaltningen. Det kan såmænd være svært nok at overskue bare sin egen sag, og derfor ser vi tit hos Ombudsmanden, at vi er nødt til at sende en sag, vi får ind, videre til en myndighed, den rigtige myndighed, fordi det ikke er gået op for den pågældende borger, hvor sagen egentlig skal behandles henne, før man kan indbringe den for Ombudsmanden.

Det er ikke for at sige, at borgerne er uintelligente eller uoplyste, men det kan være meget svært at gennemskue den offentlige forvaltning, som den er i dag, og borgerservicecenterloven er også for så vidt et forsøg på at rette op på det. Det er der ingen som helst tvivl om.

Men det kan altså også have den modsatte effekt. For man kan godt forestille sig, at når nu der bliver denne meget vidtstrakte mulighed efter de forskellige lovforslag for at samarbejde - det hedder integreret sagsbehandling i lovforslaget - og for at handle på hinandens vegne - for det ligger der jo også i lovforslagene - så bliver det sværere for borgerne at gennemskue, hvem det egentlig er, der har ansvaret for det, der foregår i min sag. Er det den ene myndighed, eller er det den anden

myndighed. Det er nemmere, hvis der kun er én myndighed indblandet, sådan som udgangspunktet er i dag.

Navnlig er det selvfølgelig et problem i de sager, hvor det går galt set med borgerens øjne, hvor der er nogle, der fejler, som ikke lever op til det ansvar, de har. Hvem er det så, man skal forsøge at placere et ansvar hos? Det kan være i de tilfælde, hvor der bliver ydet en vejledning, hvor vejledningen viser sig at være ufuldstændig eller ukorrekt. Men det kan også være andre situationer.

Et tænkt eksempel er den situation, hvor en borger modtager en ydelse fra det offentlige. Senere kommer kommunen så og siger, vi vil have pengene igen, for det viser sig jo, at dine indtægtsforhold var anderledes, end vi havde troet. Dertil siger borgeren så måske, jamen, det har jeg jo allerede fortalt. Det fortalte jeg, dengang jeg var nede på borgerservicecentret, ganske vist ikke i min hjemkommune, men i den kommune, hvor jeg arbejder, altså en anden kommune. Det er jo det, der er meningen med det her system.

Men den oplysning er aldrig gået videre fra det borgerservicecenter til hjemkommunen af en eller anden grund, som måske fortaber sig i det uvisse, og hvem har så egentlig ansvaret for, at borgeren kommer i den ubehagelige situation? Er det den ene kommune eller den anden kommune? Det kan være svært at gennemskue for borgerne. Det er nemmere der, hvor det er den pågældende kommune og kun den, der behandler sagen, for så er det jo kun den, der bærer ansvaret i givet fald.

Man kan forestille sig mange andre scenarier, men de har altså det til fælles, at borgerne kan have svært ved at gennemskue, hvem det egentlig er, han skal rette sine frustrationer imod. Det kunne man forestille sig, at man indsatte regler om i lovforslaget. Helt enkelt er det måske ikke, men man kunne dog overveje at prøve at regulere dem.

Noget andet, man kunne overveje i den forbindelse, er spørgsmålet om de aftaler, som ligger bag bl.a. borgerservicecentrene, men også de andre lovforslag, for idéen er jo, at der skal indgås aftaler mellem den pågældende kommune og de andre myndigheder, bl.a. skatteforvaltningen, som man skal betjene.

Men når man læser lovforslaget, så står der stort set ingenting i lovforslaget omkring disse aftaler. Man forudsætter, de findes, men de er ikke reguleret på nogen måde. Det betyder bl.a., at der i teorien ikke engang er krav om, at de skal være skriftlige. De kunne f.eks. være mundtlige, og det kan måske set med en borgers øjne ikke være tilfredsstillende, hvis han eller hun skal forsøge at få et overblik over, hvem det egentlig er, som har ansvaret for behandlingen af den her sag.

Så man kunne overveje at indsætte en regulering af de aftaler, som utvivlsomt skal til mellem myndighederne, sådan at borgeren får indsigt i, hvem der efter aftalerne egentlig har ansvaret for det ene og for det andet.

Jeg har overvejet, men det har jeg ikke fået noget svar på, om persondatalovens § 42, som handler om de krav, man stiller til en aftale mellem dataansvarlige og databehandlere, om de finder anvendelse i det her tilfælde. Det vil de nok gøre i et vist omfang, men det er ikke noget, der er nævnt

i forarbejderne overhovedet, og det kunne man godt skrive lidt mere om efter min beskedne opfattelse. Det var det ene tema.

Det næste tema, der er titlen de retssikkerhedsmæssige konsekvenser af tilsidesættelse af forvaltningsloven i lovforslaget om visse proceduremæssige spørgsmål. Det lovforslag handler om, hvad vi stiller op med de myndigheder, som enten bliver nedlagt eller får nogle andre opgaver. Deres aktiver og passiver, men også deres personale skal der jo flyttes rundt på, skal over til nogle andre steder, og der er nogle meget store omlægninger, der skal foretages på relativt kort tid i den forbindelse.

Her er det selvfølgelig navnlig de ansattes forhold, som er i fokus, når vi taler om forvaltningsloven. Der kan der måske indledningsvis være grund til at understrege, at når man skal anvende forvaltningsloven, er det ikke altid enkelt. En af grundene til, at det ikke er enkelt, er, at vi anvender kun loven i de tilfælde, hvor der træffes en afgørelse, en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Og hvad er en afgørelse i forvaltningslovens forstand? Derom kan de lærde strides, og det gør de også af og til.

Ikke mindst i personalesager er det et spørgsmål, der har været meget omdiskuteret, men når vi taler om, at vi fraviger forvaltningsloven i de her sager, så skal man have den indledende modifikation, at mange gange vil loven overhovedet ikke finde anvendelse, selv hvis vi ikke havde de her regler. Det er en væsentlig pointe at få med.

Omvendt må man også sige, at mange af de omlægninger, der bliver foretaget for de enkelte medarbejdere, vil formentlig være så omfattende, at vi vil betragte det som en afgørelse i forvaltningslovens forstand, sådan at loven ville finde anvendelse i sin fulde udstrækning, hvis ikke man havde de regler, som man jo altså har i lovforslaget her om, at forvaltningslovens centrale regler omkring aktindsigt og partshøring og begrundelse ikke skal finde anvendelse, for det er jo det, der ligger i lovforslaget. De tre institutioner, eller hvad man vil kalde det, altså begrundelseskravene, den forudgående partshøring og kravet om partsaktindsigt, forsvinder med det her lovforslag i de her sager.

Det bygger på en afvejning, står der. Det er givetvis rigtigt, men på den ene side er der hensynet til, at man skal gennemføre en meget stor og meget kompliceret proces på meget kort tid - jeg har set, ministeriet har skrevet 5½ måned i et svar til Folketinget - og på den anden side er der selvfølgelig - det er man også opmærksom på - hensynet til den enkelte medarbejders retssikkerhed.

Den afvejning har man så udmøntet på den måde, at man har sagt, disse rettigheder, som jeg nævnte før efter forvaltningsloven, finder ikke anvendelse, men på den anden side vil man gerne kompensere for det på anden vis, og derfor har man så indsat nogle regler, som navnlig handler om, at repræsentanter for de ansatte skal inddrages i processen. Det er selvfølgelig ikke det samme, men det er dog et forsøg på at kompensere for det.

Det, man skal være opmærksom på i den forbindelse, tror jeg, er, at de mennesker, som skal flyttes fra ét sted til et andet - og det er jo rigtig mange, vi taler om - vil næsten alle sammen have nogle helt individuelle forudsætninger, som betyder noget for, hvad de gerne vil. Hvis man skal flytte arbejdsplads til et sted, som ligger langt væk fra, hvor man bor, så vil det tit være en forudsætning for, at man har lyst til at flytte, at ens ægtefælle også kan flytte med og kan finde et sted at arbejde. Men det er jo meget individuelt, hvordan det forholder sig på det område.

Nogle vil lægge vægt på andre ting, de vil lægge vægt på sådan noget som transportmuligheder mellem arbejdspladsen og deres bopæl. Nogle vil lægge vægt på mulighederne for faglig udvikling. Nogle vil lægge vægt på, hvordan mulighederne er for kollegialt samvær med de mennesker, som de tidligere arbejdede sammen med. Sådan vil der være forskellige individuelle forudsætninger, når folk skal komme med ønsker for, hvor de kan komme hen. For dem er det selvfølgelig vigtigt, at disse ønsker bliver hørt, og så vidt muligt også at de også bliver efterkommet.

Men det er jo langt fra sikkert, at det kan lade sig gøre i så stor en proces, som vi taler om her. Nogle vil ikke få deres ønsker opfyldt - det er helt givet - og nogle vil måske føle sig dårligt behandlet i den sammenhæng. Det kan man i hvert fald ikke udelukke. De mennesker, som vil føle sig dårligt behandlet, dem skal vi såmænd nok høre fra hos Ombudsmanden, forudser jeg - men inden vi kommer så langt, så kunne man jo overveje, hvad man kunne gøre for de mennesker, der føler sig dårligt behandlet i den proces, føler, at de kommer i klemme på en eller anden måde.

For dem ville reglerne om partshøring og begrundelse givetvis være en hjælp, for det ville være en mulighed for at sikre sig, dels at man var blevet hørt, dels at der ligger en saglig overvejelse bag den beslutning, der er blevet truffet om, hvor man skal hen. Når man mangler de to ting, partshøring og begrundelse, så kan det være sværere at sikre sig, at det nu også er tilfældet. Nogle gange vil det måske ligefrem danne grundlag for mistanke om usaglig forvaltning. De har ikke taget sagligt hensyn, de har lagt vægt på noget usagligt, vil borgeren måske komme og sige.

Derfor kunne man overveje, men det er selvfølgelig kun en overvejelse, at sige, at vel kan vi ikke leve op til retssikkerhedsgarantierne i processen, vi kan ikke give en samtidig begrundelse, vi kan ikke foretage en forudgående partshøring, for det er der simpelt hen ikke tid til på den ret korte tid, vi har med at gøre.

Vi kan kun overveje at sige, at dem, der kommer bagefter og beder om at få en begrundelse eller adgang til aktindsigt, skal have mulighed for det. Måske ikke lige med det samme, men så dog inden for en rimelig tid. Så har vi et mindre tidspres, og så er det muligt, at man på det tidspunkt bedre vil kunne leve op til de krav. Den mulighed var der, så man ikke helt forskertser hensynet til den effektive gennemførelse af processen.

Så er jeg blevet bedt om at sige noget om, hvorvidt lovforslagene repræsenterer en ny praksis for offentlighed i forvaltningen. Der må man jo for det første sige, at de lovforslag, som ligger der, jo ikke ændrer på teksten i forvaltningsloven eller i offentlighedsloven. Der er nogle ganske små

tekniske ændringer, der foretages, men det er småting. Det er ikke noget, der har nogen betydning. Men alligevel er det jo rigtigt, som det er blevet sagt før, at man ændrer på virkeligheden, og dermed ændrer man jo også på den måde, som lovene kommer til at fungere på. Det er der ingen tvivl om.

Sådanne indirekte ændringer vil der givetvis blive tale om, og det er jo navnlig, som det også blev nævnt tidligere, spørgsmålet om aktindsigt i interne arbejdsdokumenter, som står i fokus der. Interne arbejdsdokumenter er altså dokumenter, som bliver udfærdiget af en myndighed til eget brug inden for myndighedens rammer, inden for kommunens rammer, inden for et ministeriums rammer, inden for en styrelse eller en region, som vi får fremover, eller hvad det nu måtte være, men altså inden for rammerne af den pågældende myndighed udfærdiger man et dokument, som man skal bruge til at behandle en sag med, et led i den administrative sagsbehandling, men det er kun til eget brug. Man har ikke tænkt sig at udlevere det til andre, hverken til andre myndigheder eller til den pågældende borger eller til andre private.

Der er reglen i dag jo sådan, at hvis man alligevel udleverer det til andre, så mister det sin status af at være internt. Så er det ikke længere et internt arbejdsdokument, og den beskyttelse, som ligger i reglerne i dag, den beskyttelse - til en vis grad - mod aktindsigt forsvinder. Adgangen til aktindsigt bliver den samme som til alle mulige andre dokumenter. Det betyder ikke, at der er ubegrænset adgang til aktindsigt, men den særlige beskyttelse, der har ligget omkring interne arbejdsdokumenter, den forsvinder, hvis man udleverer dokumentet til en anden. Det er det, der er den tekniske baggrund for denne diskussion.

Når vi så får færre kommuner, og det er der i høj grad lagt op til - de små kommuner forsvinder, vi får større kommuner - så vil man formentlig se, at der bliver mindre behov for at udveksle dokumenter på tværs af kommunegrænserne, fordi tingene i højere grad kan klares inden for den enkelte kommune. Måske. Det er jo et gæt. Det er der andre, der har gættet, og det tror jeg for så vidt er rigtigt, men vi kan ikke vide det.

En anden ændring, som vil gå i samme retning, handler om skatteforvaltningen. Det er jo meningen fremover, at vi ikke længere skal have mange forskellige skatteforvaltninger. I dag har vi jo et stort antal kommunale skatteforvaltninger. Vi har også et stort antal statslige skatteforvaltninger. Meningen er, at vi fremover kun skal have én skatteforvaltning og så nogle klageinstanser og ikke andet.

Og det betyder jo, at alle dokumenter, der bliver udvekslet inden for denne ene skatteforvaltning, forbliver interne arbejdsdokumenter. Den omstændighed, at man sender det fra Fyn til Jylland og tilbage igen, betyder ikke, at det mister sin status af et internt arbejdsdokument, sådan som det vil blive i dag. Det er en væsentlig ændring, dette at man gør det til én stor myndighed.

Vi har det samme på Udenrigsministeriets område, hvor man tidligere havde mange forskellige myndigheder; hver ambassade var en myndighed for sig, men så lavede man hele Udenrigstjenesten om til én samlet myndighed - det er der nogle, der kan huske, kan jeg se, i Retsudvalget - det gjorde man med fuld føje så at sige eller i hvert fald: Man vidste, hvad man gjorde, går jeg ud fra.

Det havde altså den effekt, når vi taler om aktindsigt, at det blev sværere at få aktindsigt i Udenrigstjenestens interne arbejdsdokumenter. Og det er det samme, vi vil se, når vi taler om skatteforvaltningen fremover.

Til gengæld så vil som sagt kommunalreformen jo formentlig medføre, eller det er helt klart intentionen, et øget samarbejde imellem myndighederne i sagsbehandlingen og en øget adgang til at handle på andre myndigheders vegne. Og det vil formentlig have den modsatte effekt. Det vil øge behovet for, at interne arbejdsdokumenter vil blive udvekslet på tværs af myndighedernes grænser. Det må man tro. Det kan man selvfølgelig ikke vide, men det er en nærliggende antagelse.

Og det er nok i det lys, man skal se de regler, der så kommer i det her lovforslag om, at på trods af at man udveksler interne arbejdsdokumenter, så skal de ikke miste deres status af interne arbejdsdokumenter. De skal stadig være beskyttet mod aktindsigt, sådan som interne arbejdsdokumenter er, så man altså fraviger den almindelige regel om, at i det øjeblik de er sendt fra én myndighed til en anden, så mister de deres status af internt arbejdsdokument. Det er givetvis i det lys, man skal se dem.

Og det betyder samlet set, at pga. kommunalreformen, fordi vi får færre kommuner, fordi skattemyndighederne bliver én stor myndighed, og fordi vi har de her særlige regler omkring udveksling af interne arbejdsdokumenter, så får man meget mindre aktindsigt. Det vil jeg tro bliver resultatet af det i interne arbejdsdokumenter.

Det er ikke alting, der bliver udelukket. Vi har stadig væk det, som med et teknisk udtryk hedder ekstraheringsreglerne - de gælder jo stadig væk - og også af andre grunde vil man kunne få en vis aktindsigt, men det bliver altså mindre, end det er i dag. Det er et gæt i hvert fald.

Men for ikke at tegne billedet alt for sort eller for ensidigt så synes jeg også, at man i den sammenhæng skal nævne, at det jo ikke er første gang, man gør det her. Vi har jo gjort det tidligere. Det har man altså gjort, fuldt vidende at man gjorde. Udenrigstjenesten er et eksempel, men vi har også andre eksempler. Vi har reglerne, og det er navnlig tilsynsmyndigheder og klagemyndigheder, som har et behov for at se interne arbejdsdokumenter, uden at de af den grund mister deres status som internt arbejdsdokument.

Altså hvis man klager til et centralt klageorgan over, at man ikke har fået aktindsigt, så beder klageorganet om at se dokumentet for at se, om der burde være givet aktindsigt. Så skal det ikke af den grund miste sin status som internt, bare fordi det er gået over til klageorganet. Det er en almindelig regel.

Men vi har også særlige regler, f.eks. i rigsrevisorloven i § 12, stk. 2; vi har en tilsvarende regel i § 49, stk. 4 i den kommunale styrelseslov omkring de kommunale tilsynsmyndigheder; vi har også nogle bestemmelser i lov om Danmarks Statistik. Det er så ikke et tilsyn, men det er noget andet. Der er hensyn, der ligger der. Og vi har også på ulovbestemt grundlag tilsvarende regler omkring Folketingets Ombudsmand.

Så vi kender det i forvejen på en række områder, men det handler altså om tilsyns- og klageinstanser, hvor man i forvejen har accepteret at gøre undtagelser fra den her særlige regel. Det hører med i billedet, når vi vurderer de nye regler, som kommer.

I en vis forstand så falder det foreliggende forslag altså i tråd med, hvad vi kender i forvejen på tilsyns- og klageområdet, men det breder det jo noget ud. Det kan man vist ikke komme udenom at sige.

På den anden side så er det bemærkelsesværdigt, synes jeg, at i det lovforslag, som handler om inddrivelse af offentlige fordringer, der har man ikke fundet behov for at indsætte en sådan særlig regel. Det har man jo på de andre, men ikke i det særlige område, som hedder inddrivelse af offentlige fordringer, som skatteministeren har fremsat her som led i kommunalreformen.

Og jeg har svært ved at gennemskue hvorfor. Der er ikke nogen forklaring i forarbejderne, altså i lovbemærkningerne. Der står ikke noget om, hvorfor behovet er mindre på det område, end det er på de andre områder. Jeg kan se, at den lov, vi allerede har, lov nr. 52 fra 2001, som handler om kommunale samarbejder omkring opkrævning og inddrivelse, der har man heller ikke sådan en særlig undtagelsesregel. Tilsyneladende er der altså en opfattelse af, at når vi taler om inddrivelse, så er der ikke det her særlige behov, men det er der på de andre områder. Men egentlig undrer det mig, fordi behovet burde være det samme på de forskellige områder.

Så har jeg et sidste område, og så skal jeg nok tie stille. Det handler om skatteforvaltningsloven, og det vil jeg kun sige meget kort, og det vil nok give det en noget stedmoderlig behandling.

Det bliver lidt positivt til gengæld, fordi faktisk indeholder skatteforvaltningslovforslaget en række retssikkerhedsmæssige forbedringer, så vidt jeg kan bedømme. Man forenkler klagereglerne, og det er altid en god idé set med borgernes øjne, at reglerne bliver enklere, navnlig klageregler.

For som det er nu, har vi et dobbelt klagesystem. Nogle klager går til landsskatteretten, nogle går op i det administrative system, og det er ikke en fordel for borgerne, fordi det ofte er svært at gennemskue, hvornår det skal den ene vej, og hvornår det skal den anden vej. Så det er afgjort en forbedring, at man har fjernet det der.

Noget andet er, at nogle afgørelser, som træffes af Told-og Skattestyrelsen i dag, kan ikke påklages overhovedet. Der er ingen klagemulighed. Men der vil man ifølge forarbejderne lave en særlig enhed inden for skattevæsenet, som behandler sådanne klager. Og det må jo også betragtes som en fordel.

Til gengæld som sagt: Adgangen til aktindsigt i interne arbejdsdokumenter i skatteforvaltningen vil blive forringet - ikke på grund af denne lov, men fordi man altså gøres til én samlet myndighed, men det står til gengæld i forarbejderne i lovforslaget, at skatteforvaltningerne vil administrere reglerne om partsindsigt, således at der i mindst samme omfang som i dag vil være fuld indsigt i dokumenter om egne forhold.

Og det lyder jo fint, at man vil forsøge at administrere reglerne på en sådan måde, så vi undgår en formindskelse af adgangen til aktindsigt. Man kunne dog måske spørge, om ikke det ville have været bedre, at reglen stod ikke i lovens bemærkninger, men i selve lovens tekst.

Ja, så har jeg ikke mere.

Ordstyrer:

Tak for dette sidste indlæg. Vi har foreløbig fire, der godt vil spørge om noget, og der kommer en del flere hænder nu. Vi må se, hvor meget vi kan nå. Jeg vil i hvert fald opfordre til, at de indlæg, der bliver holdt fra nu af, bliver korte, for vi har ikke voldsomt meget tid.

Den første, der skal stille spørgsmål, det er Line Barfod.

Line Barfod (EL):

Tak. Det var nogle vældigt gode oplæg, synes jeg. Jeg vil gerne høre Per Prehn; som jeg forstod dig, så fungerer jeres borgerservicecenter faktisk udmærket, og der var ikke de store problemer ved at skulle indhente samtykke fra borgerne og med de regler, vi i dag har i forvaltningslov og offentlighedslov osv. Så derfor vil jeg gerne høre, om det er et behov hos jer, at man skal forringe retssikkerheden på de her områder, fordi som jeg hørte det, var der ikke det store problem.

Og i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt kommunerne har adgang til alle oplysninger; det er vel også et spørgsmål om vejledningspligten hos sagsbehandleren, når man står der, at sagsbehandleren så siger: Skal vi ikke også lige undersøge på det og det område, og så indhenter man borgerens samtykke til, at det må man. Så det kan jeg ikke se andet, end at det praktisk må kunne løses.

Så i forhold til Morten Engberg skal jeg bare forstå omkring de offentligt ansattes rettigheder i forhold til hele ændringen her. Hvis jeg forstod dig rigtigt, så mente du godt, at man kunne gå ind og indsætte nogle muligheder for partshøring og begrundelser osv. på en måde, så man samtidig godt kunne gennemføre processen, uden at den blev unødigt forsinket af det.

Ordstyrer:

Så er det Elisabeth Arnold, Det Radikale Venstre.

Elisabeth Arnold (RV):

Ja tak. Det er også en kommentar eller et spørgsmål til Per Prehn fra Ringsted Kommune. Ja, jeg blev sådan lidt rystet over dit indlæg. Jeg synes, du var bekymrende ubekymret over, at det kun var meget få af borgerne, som egentlig ønskede at have aktindsigt. De regnede med på forhånd, at det ordnede I bare selv alt sammen.

Jamen, det er jo altså os, der har bestemt, at der skal være en beskyttelse af den enkelte bruger, og vedkommende må ikke risikere, at der er uvedkommende oplysninger, som krydser i syste-

met. Det er sådan set, uanset om borgerne forventer, at I misbruger og bruger alle oplysningerne eller ej.

Det minder mig lidt om den besked, jeg fik på mit autoværksted engang om, hvorvidt de måtte give min adresse og mit navn videre til en eller anden læderindtræksforhandler i Italien osv., og hvor de så nederst på blanketten skrev, at det er den her meget bureaukratiske lovgivning, som Folketinget har vedtaget, som tvinger os til hermed at ulejlig dig med et samtykke, og vi synes godt nok, at det er fuldstændig vanvittigt, at Folketinget har vedtaget det her, men vi vil nu alligevel gerne udvise den service osv.

Og jeg har jo været med til at lave loven, så jeg synes jo, det var meget fornærmende at blive udsat for sådan en erklæring. Så jeg vil da håbe, at I i Ringsted Kommune opfører jer hensynsfuldt over for lovgiverne og siger, at det er altså ikke, fordi Folketinget har pålagt jer disse vanvittige bureaukratiske foranstaltninger, men for at tage hensyn til borgernes retssikkerhed. Det vil jeg gerne have et svar på, tak.

Ordstyrer:

Det får du lige om lidt. Så er det Anne Baastrup.

Anne Baastrup (SF):

Jeg skal gøre det kort. Jeg vil bare lige spørge Morten Engberg; du sagde, det var muligt at lave en regelændring i brugerservicecenterloven, således at det klart kom frem, hvilken myndighed der i en konkret afgørelse var ansvarlig, hvis der skete fejl. Er det ikke rigtigt forstået?

Ole Stavad (S):

Jamen, jeg havde også to spørgsmål. Det ene har Line Barfod stillet. Fordi jeg synes jo, at det lød, som om du syntes, det fungerede rigtig godt, som I havde kørt det. Og når jeg ser på den lille brochure, nogle af os har fået lov at kigge i, så er det jo meget omfattende områder, I har i de eksisterende borgerservicecentre, så hvis det er sådan, at jeg lyttede rigtigt, og jeg hørte det samme, som jeg tror, jeg hørte i Line Barfods spørgsmål, hun også havde hørt, så synes jeg, der begynder at tegne sig en løsning.

Men så vil jeg godt spørge Engberg; jeg forstår godt, du selvfølgelig ikke kan og skal og må og sådan noget forholde dig til, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert i forhold til, hvad vi skal beslutte herinde, men set også ud fra de vinkler, du har, er det så ikke bekymrende, at man betragter medarbejdere helt på linje med forskellige former for aktiver og passiver?

Altså når jeg læser det seneste, vi har fået, og det er fremgået andre steder også i udvalgsbesvarelser i øvrigt, at delingsrådet har, som der står, truffet beslutninger om fordeling af aktiver og passiver, rettigheder og pligter samt ansatte, og at når vi taler om ansatte i den her sammenhæng, så

kan de ikke få nogen aktindsigt overhovedet. De kan ikke få noget at vide om, hvorfor de skal placeres derhen med nye arbejdspladser og alt muligt andet, som man beslutter, og de kan ikke bagefter få en begrundelse for, hvorfor de nu er flyttet derhen, hvor de bliver flyttet hen.

Og det vil sige, i den udstrækning, hvor de ville benytte deres egen mulighed for at anke en sag, klage over en sag, hvad de har nogle muligheder for, så kan man ikke få grundlaget, hvorpå beslutningen er truffet og dermed heller ikke vide grundlaget for at kunne indbringe sagen til en videre behandling.

Jeg vil bare høre, synes du ikke også, det er meget indgribende, altså helt uden at forholde dig til, om du mener, det er klogt eller uklogt?

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jamen, det er først til Prehn. Jeg synes jo, det var et meget klart input fra dagligdagen. Jeg er helt sikker på, at du har ret i, at sådan er det i alle kommuner, at de fleste borgere forventer, at kommunerne ved det hele, og de gider sådan set ikke have mere besvær med det, og det er de færreste kommunale ansatte, som vil gide sidde og køre rundt i politiets kriminalregister.

Men det kan vi bare ikke lovgive efter. Vi kan jo ikke herinde lovgive efter, om forvaltningsmyndigheder er flinke, og om borgere er flinke og indforståede med, hvad flinke forvaltningsmyndigheder gør. Men netop fordi du taler om klimaet, som jeg tror, du har ret i, vil jeg så spørge dig: Bliver du fuldstændig chokeret og ser for dig en kæmpe byrde af bureaukrati, når du hører Peter Bluhme og Engberg fra Ombudsmanden?

Og så vil jeg spørge Bluhme og Engberg: Jeg forstår på dig, Engberg, at i den der skattelov, der har man i bemærkningerne sagt, at det i øvrigt ikke betyder noget, hvad der står i loven, for man skal fortsætte, som man plejer - altså det var så stærkt forenklet, som jeg gør det - det er vel ikke god lovgivning. Og så vil jeg også bore lidt mere konkret i, hvordan man kunne gøre, hvis man ville forbedre retssikkerheden. Man kan vel ikke bare i de andre love, vi taler om, skrive som en folketingsudvalgsbetænkning, at i øvrigt skal det være, som det plejer?

Men altså, vi er selvfølgelig lidt på sporet af at få nogle håndterbare redskaber, som ikke gør arbejdet unødigt bureaukratisk, fordi det kan hverken borgere eller ansatte være interesserede i.

Ordstyrer:

Og så var der lige en svarrunde. Per Prehn, du var den mest efterspurgte i denne her omgang, tror jeg nok.

Per Prehn (afdelingsleder, Ringsted Kommune):

Ja, og så var der sammenfald i nogle af tingene, så det gør det jo ikke så ringe.

Det med samtykkeerklæringer; jamen, vi lever jo med det i dag. Det er jo ikke sådan, at vi pludselig skal til at sige, gud, hvad er nu det for en størrelse, og hvad er dog det, vi skal til at have fat på? Og det er jo heller ikke sådan, at vi, hver gang vi skal have en samtykkeerklæring, begynder med en større historie om, at det er da også fuldstændig urimeligt og vanvittigt.

Når jeg sagde, at det er ubekymret, så betyder det, at hvis der kommer en, der skal søge om et eller andet, så er der jo typisk en blanket eller en ansøgning, der skal underskrives, og i den indgår, at man automatisk giver et samtykke. Og det, jeg så sagde, det var, at borgerne bekymrer sig ikke om den her samtykkeerklæring, at »kan I nu få lov at kigge ned i det register?«. Nej, det forventer de jo, for hvordan skulle vi ellers kunne finde ud af, om de var berettiget til ydelsen? Det var det, jeg mente med, at borgeren som sådan er ubekymret.

Om jeg bliver chokeret over at høre Peter Blume og Morten Engberg? Nej.

Ordstyrer:

Men så er det Peter Blume, der er den næste.

Peter Blume (professor, dr. jur.):

Jeg vil blot sige, at en gammel juridisk dødsynd, det er det, der hedder lovgivning i motiverne, dvs. at gemme reglerne nede i forarbejdet et eller andet sted. Det er der flere eksempler på. Så derfor er det jo mest hensigtsmæssigt, hvis man kan få mere op i reglerne.

For så vidt angår de andre love, dem tror jeg Morten Engberg kan bedre. For så vidt angår det her famøse spørgsmål om samtykke, er det jo nemmere, at man bare lader stk. 3 i § 3 udgå. Det er sådan set meget nemt, fordi hvis der ikke står noget, ja, så gælder forvaltningsloven jo. Så det er jo sådan set en nem opgave på det punkt, men andre steder kan det være svært; det er jeg med på.

Jo, og så vil jeg også lige sige om det mere generelle, som vi også var inde på tidligere: Jo, jeg tror da, danske borgere har en meget stor tillid - og nogle vil sige måske nogle gange naiv - men alligevel stor, stor tillid til både den statslige og den kommunale forvaltning. Men det er jo, som Birthe Rønn Hornbech siger, ikke det samme, som at vi ikke skal lave en beskyttelse af dem og sikre, at der er de instrumenter, som er nødvendige, for at den tillid også er der om 10 år, og vi ikke løber ind i alle mulige skandaler, som får tilliden til at forsvinde.

Ordstyrer:

Og Morten Engberg.

Morten Engberg (kontorchef, Ombudsmandens kontor):

Til Line Barfod vil jeg sige: Det, som jeg havde i tankerne, det var: Hvordan bærer man sig ad med uden at forsinke processen for meget, så dog alligevel at give borgerne eller, vrøvl, de ansatte - som altså også er borgere - en bedre beskyttelse? Kan det overhovedet lade sig gøre?

Jeg er ikke i tvivl om, at ministeriet har overvejet det alvorligt, og det er bestemt derfor, de har lavet de regler, de har lagt op til, med at man inddrager de ansattes repræsentanter. Men måske kan man godt gøre det på en anden måde også.

Det, som jeg forestillede mig, man kunne overveje - andet kan det jo ikke blive fra min side end et forslag til overvejelse - det er et spørgsmål om, at hvis nu borgeren/den ansatte kommer bag efter og siger: Jeg er stærkt utilfreds med det, der er sket, den beslutning, man har truffet. Jeg vil gerne have en begrundelse for det. Kunne man så ikke sige, at i den situation er der en pligt fra forvaltningen til at give en sådan begrundelse, altså ikke automatisk, for det er forvaltningslovens almindelige regel, automatisk begrundelse til alle, men kun til de mennesker, som ved at komme og bede om at få det demonstrerer, at der er et særligt behov. Og måske så ikke lige samtidig, men først på et senere tidspunkt.

Forvaltningslovens regel er jo, at begrundelse skal gives, samtidig med at man træffer afgørelsen. Men der kunne man måske sige af hensyn til processen her, at så gør vi det først på et lidt senere tidspunkt. Det var en overvejelse. Om det løser alle problemer, ved jeg ikke.

Omkring aktindsigt vil jeg sige, at man skal være opmærksom på, at de almindelige regler om aktindsigt efter offentlighedsloven jo ikke er sat ud af kraft på anden måde, end at denne særlige tavshedspligtsregel, der findes i loven, jo reelt sætter aktindsigtsreglerne ud af kraft, så længe der ikke er truffet en beslutning. Men når beslutningen er truffet, så forsvinder fortroligheden, og dermed bliver der i hvert fald aktindsigt efter de almindelige offentlighedslovsregler, så vidt jeg kan bedømme. Sådan er teknikken.

Det vil sige, at nogen adgang til aktindsigt er der utvivlsomt. Om ikke andet, så for den pågældende selv er der jo den særlige regel om egenaccess i offentlighedsloven, som vil være relevant i en sådan situation.

Så jeg tror såmænd ikke, at forskellen mellem aktindsigt efter forvaltningsloven og aktindsigt efter offentlighedsloven vil gøre den helt store forskel i den her situation. Men det vil altså først komme, efter at beslutningen er truffet og ikke før, hvor behovet måske nok er størst.

Til Anne Baastrup vil jeg sige, at det kan godt være, at jeg har taget munden for fuld, hvis jeg har lagt op til, at man kan lave en klar regel omkring det her spørgsmål omkring ansvarsfordelingen, fordi det er et kompliceret spørgsmål.

Det, som jeg havde i tankerne, det var de regler, man har omkring arbejdsgivers ansvar, hvor man kan møde noget tilsvarende. Hvem er det egentlig, der bærer ansvaret? Er det arbejdsgiveren, som har givet en instruktion, der er forkert, eller er det den ansatte, som opfører sig på en dårlig må-

de? Der har vi jo regler - og har længe haft det - hvor man siger, at det hæfter arbejdsgiveren for, uanset næsten, dog ikke helt, men altså næsten uanset hvad den pågældende ansatte har gjort.

Man kunne jo forestille sig noget tilsvarende i forholdet mellem den delegerende myndighed, som det hedder i det her sprog, og den delegerede, altså den, som er modtager af delegationen, sådan at den, som foretager delegationen, også hæfter for det, som den, der har modtaget delegationen, nu foretager.

Jeg siger ikke, at man dermed har løst alle problemer, som kan opstå, men det er måske en tanke, man kunne arbejde med.

Og så til Stavads spørgsmål om det bekymrende: Jo, jeg ved ikke, om man skal opfatte det sådan, at det bliver opfattet som ting ligestillet med aktiver og rettigheder, når man nævner både aktiver og passiver og ansatte i samme åndedræt i lovforslaget. Sådan tror jeg egentlig ikke, det var tænkt.

Jeg er ikke så meget i tvivl om, at man fra ministeriets side har forsøgt på at finde en løsning, som man synes er rimelig, og som kan fungere i det virkelige liv. Det er selvfølgelig en vigtig præmis.

Så jeg tror ikke, at man kan sige andet, end at vi kan jo godt forsøge at gøre det bedre. Vi kan godt forsøge at komme med forslag til at forbedre det, men udgangspunktet, tror jeg, har utvivlsomt været, at man ville selvfølgelig ikke slå de ansatte sammen med de døde ting. Det forestiller jeg mig ikke i hvert fald.

Og så til sidst til Birthe Rønn Hornbechs spørgsmål omkring lovgivningens bemærkninger; der er det jo rigtigt, som det blev sagt, at det er en gammel dødssynd eller skødesynd i hvert fald, at man nogle gange lovgiver i bemærkningerne snarere end at lovgive i lovteksten, hvilket gør det noget vanskeligere for de almindelige borgere at finde ud af, hvad der egentlig gælder.

Omkring det, jeg nævnte i forbindelse med skatteforvaltningsloven, der kan det måske nok være svært at formulere den meget runde hensigt, som de har formuleret i bemærkningerne, at formulere den i en teknisk operabel lovregel, fordi de nuværende regler forudsætter en bestemt struktur.

Strukturen er meget afgørende for, hvordan de her aktindsigtsregler fungerer i forhold til interne arbejdsdokumenter, og når den struktur forsvinder, og det gør den jo, så kan det være svært at sige: Vi vil bare fortsætte som hidtil. Og hvordan skal man egentlig skrive det ned i en regel, når strukturen er fuldstændig anderledes? Så jeg er ikke så sikker på, at det er nemt at formulere det i en lovtekst, som det er at skrive i bemærkningerne relativt frit, at man gerne vil opretholde det samme beskyttelsesniveau som nu.

Ordstyrer:

Så er der en del fra salen, der har markeret, og I får jo så ordet nu, så mange som muligt, med korte spørgsmål til panelet. Og så får panelet mulighed for at svare, og så bliver vi nødt til at stoppe, fordi vi er faktisk hen i retning af, at vi skal slutte.

Den første, der har bedt om ordet, det er dig, der sidder foran fra Kommunernes Landsfor-
ening. Men præsenter jer lige, når I får mulighed for det.

Pernille Jørgensen (KL):

Ja, jeg hedder Pernille Jørgensen og kommer fra KL og er i øjeblikket indstationeret i den digitale task force, hvor vi jo også arbejder en del med at effektivisere den offentlige forvaltning. Det er jo et fyord her, hvor vi snakker borgerrettigheder, men det er et faktum.

Nu snakker vi meget om samtykke, om vi ikke kan løse en del af de her problemstillinger med at sikre borgerens retssikkerhed. Vi opererer med nogle samtykkekonstruktioner, og jeg har været med i to projekter, hvor vi har arbejdet med de her problemstillinger.

Det ene projekt handlede om boligstøtte, og der kiggede vi på, hvordan vi kunne forbedre boligstøttesagsbehandlingen, sådan så den blev lettere for borgeren. Fordi faktum er i dag, som Per sikkert også ved, at der er en blanket så lang, så lang, som borgeren skal udfylde, og halvdelen af det består af, at borgeren skal give samtykke til, at der bliver videregivet og indhentet osv. osv.

Da vi havde det her projekt, som blev gennemført i samarbejde med fem større kommuner i Danmark, var alle tilbagemeldingerne, at borgerne læste ikke det her. De skrev under, akkurat som Per skitserer, men det var overhovedet ikke interessant. Det er et meget lille fåtal, som er interesseret i det her.

Jeg forstår også godt - nu er Birthe Rønn Hornbech så gået - jeg forstår også godt, at I ikke kan lovgive på den måde, bare at sidde det med borgerens retssikkerhed overhørig. Men det, jeg vil appellere til, er, at man i stedet for at kigge på en samtykkekonstruktion mere kigger på en indsigt-ret, det med at lade tingene flyde der, hvor de skal, at det selvfølgelig kun er de rigtige medarbejdere, der får ret til at se de rigtige oplysninger, men at de borgere, som ønsker at se, hvem der har haft adgang til oplysningerne, hvordan det er blevet brugt, de kan så få en adgang.

Jeg har også været med i et andet projekt i den digitale task force, hvor vi har kigget på videregivelse af medicinoplysninger i forbindelse med, at den kommunale hjemmesygepleje kom ud til borgere, og hvor interessen var, at man umiddelbart gerne ville, at hjemmesygeplejeren skulle kunne kigge i borgerens medicinoplysninger, fordi det ville forbedre sagsbehandlingen for borgeren.

Der drøftede vi også en samtykkekonstruktion, og der var mange problemstillinger omkring det at lave et samtykke. Der er noget, der handler om: Jamen, hvem skal egentlig give samtykke? Hvad hvis man er under værgemål, når man er ældre? Hvad med samtykkets udstrækning? hvor meget har man givet samtykke til? Hvor lang tid skal samtykket vare? Hvad hvis man som borger vil tilbagetrække samtykket? Der kan være mange overvejelser i at håndtere et samtykke.

Det, vi så gjorde, det var - fordi vi netop gerne ville have det aspekt med omkring borgerens retssikkerhed - at sikre, at vi rent faktisk havde fat i, hvordan borgeren følte omkring det med, at medicinoplysningerne blev videregivet til en kommunal hjemmesygepleje. Så vi lavede faktisk en uofficiel gallupundersøgelse, hvor vi spurgte - jeg kan ikke huske hvor mange borgere - om, hvad de ville sige til, hvis det var dem, som fik besøg af den kommunale hjemmesygepleje, at hjemmesygeplejen havde umiddelbar adgang til at kigge i nogle oplysninger om deres medicinforbrug.

Det svar, vi fik, det var, at det var faktisk meget uafklaret, altså uafhængigt af alder, køn, landsdele, uddannelse osv. Det var nærmest fifty-fifty. Det var ikke sådan, at man umiddelbart kunne sige, at det ville borgerne bare have.

Så min konklusion er at sige: Jeg forstår godt, at man selvfølgelig skal være opmærksom på borgerens retssikkerhed. Det er vi også meget opmærksomme på i KL, at det er et vigtigt aspekt i det her, men det administrative kan godt være problematisk. Borgerne oplever det måske i mange sammenhænge som en barriere. Og derfor vil jeg til de borgere, som gerne vil vide, hvad der sker med deres oplysninger, give dem adgang til indsigt i stedet for hele tiden at operere med den i nogle sammenhænge meget tunge konstruktion, som hedder samtykke, selv om det lyder så let.

Ordstyrer:

Så har vi dig i den blå trøje eller T-shirt.

Anette Høyrup (jurist, Forbrugerrådet):

Jeg hedder Anette Høyrup, og jeg er jurist i Forbrugerrådet, hvor jeg bl.a. sidder med persondataskyttelse og e-handel.

Jeg synes, det her lovforslag har nogle skræmmende perspektiver, og jeg synes også, det er utroligt umoderne, at man fjerner borgerens valgfrihed, altså ret til at sige ja og nej, som man bl.a. kan sige, at samtykkekravet i persondataloven er et udtryk for. Samtidig gør man systemerne fuldstændigt uigennemsigtige ved at mindske retten til aktindsigt. Så jeg synes slet ikke, det er i tråd med de veje, man ellers prøver at gå.

Jeg er da sikker på, at forbrugerne ønsker en bedre service, men jeg synes, jeg kan høre på de oplæg, der har været i dag, at det rent faktisk er muligt stadig at have et effektivt system, fordi det fungerer udmærket. Så jeg synes, det er meget vigtigt, for at gøre det kort, at bibeholde samtykkekravet og øge aktindsigten.

Jeg vil lige advare imod, at fordi teknologien i dag muliggør, at man kan registrere alt muligt, og man let kan få dataene til at flyde bare ved at trykke på knappen, jamen, så skal det altså ikke gøre, at vi slækker på nogle fundamentale krav i persondataloven. Det synes jeg ville være sørgeligt.

Man bør da i hvert fald også i den forbindelse undersøge, når nu teknologien kan de her ting, om man så ikke også skulle udstyre forbrugerne med nogle tekniske muligheder, sådan at forbru-

gerne i højere grad kan føre kontrol med sine egne data i stedet for i virkeligheden at mindske den kontrol og gøre det mere og mere uigennemsigtigt. Det synes jeg ikke er tiden.

Det var lige et kort input.

Ordstyrer:

Og så var der midt for her i en hvidstribet skjorte. Ja.

Kaj Vestergaard-Poulsen (it-chef, Frederiksberg Kommune):

Ja, jeg hedder Kaj Vestergaard-Poulsen, og jeg sidder nu også i den digitale task force, men har været 9 år som it-chef i Frederiksberg Kommune. Så altså, det, jeg siger, bygger meget på den praktiske virkelighed, også ligesom Prehn fra Ringsted Kommune.

Jeg synes, vi har et utrolig godt udgangspunkt for at komme videre med hensyn til borger-servicecentrene. Der er opbygget en lang tradition hos myndighederne i danske kommuner omkring at kunne håndtere personfølsomme data, og det gøres jo dels ved, at man kan få adgang til egne data, og man kan logge, når der har været spurgt på de personlige data. Så borgerne har ikke nogen som helst grund til bekymring efter min opfattelse.

Det er sådan, at det er jo den øverste, altså kommunaldirektør eller andre, der er it-sikkerhedsansvarlig, som tildeler autorisationer til medarbejderne. Og som vi hørte i Ringsted, så tildeler man jo profiler efter det behov, der er, sådan at det er de oplysninger, man har brug for, man har adgang til.

Så det der med, at man arbejder med standardiseringer og it-arkitektur, det er noget positivt, der kan fremme en mere effektiv it-anvendelse. Men det er noget helt andet end at skabe sikkerhed. Sikkerheden kan laves uafhængigt af, at det er let at udveksle data rent teknisk.

Så jeg ser det på den måde, at borgerne skal have mulighed for størst mulig åbenhed i forvaltningen, adgang til egne data og også mulighed for at give samtykke i nødvendig udstrækning, så man kan anvende data, ligesom vi kender fra bankverdenen. Så har vi så sagsbehandlerne. De får tildelt nogle sikkerhedsprofiler, og så har de i øvrigt tavshedspligt. Det må vi ikke glemme. De kan jo ikke give oplysninger videre, som de får adgang til i deres job.

Så jeg synes i hvert fald, at når man laver den endelige lovgivning på det her område, så har man et godt udgangspunkt. Selvfølgelig, man har mange års traditioner, som man bare kan bygge videre på. Der er stor tillid fra borgerne til den offentlige forvaltning, og det kan man bygge videre på. Så det var mine bemærkninger.

Stephan Engberg (Open Business Innovation):

Jeg synes, der er ting, der er påfaldende ved denne diskussion. Det er, hvis vi ser på sammenligningen mellem det private erhvervsliv og den offentlige sektor, så slås man over hele verden med en

faldende mistillid eller en stigende mistillid til brugen af persondata, og hvordan man i det hele forsøger at få folk til at tage meget af denne her digitalisering til sig. Det vil sige, man prøver at slå ned på at give folk mere kontrol og større indblik i, hvad der foregår.

Hvis vi så ser på, hvordan det foregår i Danmark i den offentlige sektor, så gør vi det stik modsatte. Vi tager kontrollen væk fra borgerne, og vi gør det mere uigennemsigtigt, hvad der foregår.

Jeg tror, vi skal passe meget på med at antage denne her tillid og denne her gamle måde at se på sikkerhed, som vi kigger på i øjeblikket. Den har særlig lang fremtid foran sig. Vi er i øjeblikket i en situation, hvor vi har en styrket position til at gøre det rigtige, men gør vi ikke det rigtige? Gør vi ikke tingene på en sådan måde, så vi kigger ind i en fremtid, hvor det hele bliver meget mere integreret, så risikerer vi, at vi har lavet de forkerte systemer og pludselig skal til at lave dem om igen på et tidspunkt, hvor vi er meget mere presset.

Ordstyrer:

Så er der Holger Kallehauge, og så har jeg ikke set flere, der har bedt om ordet ud over Holger Kallehauge, så du bliver den sidste.

Holger Kallehauge (Samvirkende Invalideorganisationer):

Jeg skal prøve at gøre det kort. Det er sådan, at der for et år siden blev holdt en konference om retssikkerhed i kommunerne. Nogle har været til stede, og socialministeren måtte efter to uafhængige konsulentundersøgelser konstatere, at det stod sløjt til. Det er jo ikke lige det billede, vi har fået, efter hvad vi har hørt nu.

Så på den baggrund og også på baggrund af, at det svarer fuldstændigt til de erfaringer, vi har i handicaporganisationerne igennem en længere årrække, at det står skidt til, så synes jeg nok, man skal være meget forsigtig med at begrænse de retssikkerhedsgarantier, der findes i den nugældende lovgivning.

Forholdet er jo det, at retssikkerhed og effektivitet kan afvejes over for hinanden, men retssikkerhed består nu engang i at gøre tingene langsommere, mere besværligt for forvaltningen og derved også gøre det mere gennemsigtigt for borgerne. Og hvis man sløjfer de tre ting, så skal jeg hilse og sige, vi får masser af effektivitet ved, at data flyder frit, men vi får meget, meget lidt retssikkerhed.

Ordstyrer:

Så havde vi alligevel en, som så bliver den sidste.

Rikke Frank Jørgensen (Institut for Menneskerettigheder):

Steffen Stripp rejste et meget enkelt spørgsmål tidligere i dag, nemlig: Hvad er det, der gør, at vi overhovedet går denne her vej? Hvorfor sidder vi overhovedet og har en diskussion om, om vi er nødt til at mindske retssikkerheden for at indføre digital forvaltning?

Og jeg ved ikke, om det er mig, der ikke har lyttet ordentligt efter i dag, men jeg har ikke fået et eneste argument for, hvorfor vi er nødt til at gå den vej. Jeg har ikke fået nogen argumenter fra kommunerne, jeg har ikke fået nogen tekniske argumenter, jeg har ikke engang fået nogen politiske argumenter. Så det kan godt undre mig, hvorfor det overhovedet er nødvendigt at mindske retssikkerheden for at indføre digital forvaltning?

Ordstyrer:

Så går vi over til nogle svar. Peter Blume er den første.

Peter Blume (professor dr. jur):

Jo, altså, jeg vil blot sige ganske kort, at det er jo klart, at den digitale forvaltning er en slags ny virkelighed. Men man skal ikke indføre digital forvaltning med udgangspunkt i, at det skal være en, i forhold til borgernes retssikkerhed, forringelse, men tværtimod at det skal være en forbedring.

Det vil sige, at det kan sagtens være at der på et tidspunkt var behov for, at man så på den lov under den digitale forvaltnings øjne, det har man jo gjort i offentlighedskommissionen i øjeblikket omkring offentlighedsloven og også omkring forvaltningsloven

Men det er en fejlagtig indfaldsvinkel at opfatte de juridiske krav som barrierer, og det er der jo en kraftig tendens til visse steder. De er nødvendigvis præmisser og er nødvendige, og man kan jo sagtens indrette teknologien således, at disse præmisser skal opfyldes, ikke således at man er nødt til at reducere som den måde, man nogle gange tænker. Det er en fejlagtig måde at gå ind på det her på, og det vil på et tidspunkt skabe et dårligt ry for den digitale forvaltning. Det er en præmis. Det er ikke en barriere.

Og hvad angår det, vi konkret har diskuteret, altså borgerserviceloven, jamen, så har mit synspunkt jo blot været, at det er jo en fuldstændig overflødig regel, der er sat ind i lovforslaget. Den kan fjernes uden problemer og uden, at borgerservicecentre - som jo i og for sig ikke er specielt indrettet mod digital forvaltning - kan fungere fuldt ud lige så godt uden den regel. Så det er højst mærkværdigt sådan set, at man overhovedet har foreslået den. Det var sådan set det, der var min pointe.

Ordstyrer:

Birgitte Kofod Olsen.

Birgitte Kofod Olsen (Institut for Menneskerettigheder):

Ja, jeg vil godt slutte med, at jeg sidder måske også lidt med en frustration her i dag, men jeg kom sikkert også med den. For det er meget tydeligt i hele den her debat, at vi har taget afsæt i et myndighedsperspektiv, et ønske om hos myndighederne at effektivisere, en formodning om en forventning hos borgerne om, at de gerne vil have alting serveret uden i øvrigt at beskæftige sig med, hvilke regler der beskytter dem mod misbrug.

Jeg synes altså, at vi i meget høj grad både i de foreliggende lovforslag og også i diskussionen mangler en diskussion af, hvad borgernes interesser er her. Borgernes interesser er jo, som både Elisabeth Arnold og Birthe Rønn Hornbech nævnte, ikke kun det, som vi selv giver udtryk for. Det er jo altså også noget, som skal besluttes af politikerne i Folketinget ud fra nogle betragtninger om, hvad der er godt for samfundet som helhed, ud fra nogle betragtninger om, hvad det er for en vision, vi har for det samfund, som vi gerne vil skabe i Danmark.

Og jeg synes, at de to faktorer, de samfundsmæssige elementer på lang sigt og individbeskyttelsen mangler i denne diskussion. Jeg hører kun, og i det jeg læser, ser jeg stort set kun et afsæt i myndighedsperspektivet.

Ordstyrer:

Jeg vil lige sige som afslutning på panelets medvirken her, at det ikke er, fordi vi ikke har forsøgt fra udvalgets side at få en repræsentant fra Indenrigsministeriet til at deltage, men det er ikke lykkedes. Det er i det lys, at der måske mangler lidt på den anden side i forhold til, hvad det er, der er af synspunkter. Men det er jeg sikker på kommer i det videre arbejde i Folketinget, for der er jo stillet mange spørgsmål, og der vil sikkert også stadig væk blive stillet mange spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg og andre udvalg.

I det hele taget vil jeg sige tak til panelet, de seks fine repræsentanter, vi har haft med gode input til det videre arbejde. Der vil blive udarbejdet et resumé fra høringen her, og det ventes at foreligge om ca. en uges tid. Retsudvalget vil også sørge for, at resuméet gives til de øvrige udvalg i Folketinget.

Vi vil i øvrigt evaluere denne høring, måske også med henblik på at spørge regeringen om nogle yderligere oplysninger på baggrund af nogle af de indlæg, der har været i dag. Det vil vi gøre på vores næste møde.

Så jeg vil afslutningsvis sige tak til oplægsholderne, tak til de fremmødte og tak til Teknologirådet, som har bistået Retsudvalget med denne her høring. Tak for i dag.

SLUT

CV'er – Ekspertpanelet

Navn Steffen Stripp
Aktiviteter It-projektleder Dansk Metal
Deltager i Teknologirådets aktuelle arbejdsgruppe om Digital Forvaltning og retssikkerhed
Formand for PROSA IT-professionelles forbund 1985-1990
Medlem af regeringens IT-sikkerhedsråd 1996 - 2003
Uddannelse Datanom, IPMA certificeret
Arb.omr. Opretholder en vejledning om Persondataloven: www.prosa.dk/persondataloven/
Har bl.a. udarbejdet Teknologirådets rapport om anvendelse af ic-kort teknologien til borgerkort (1994)

Navn Peter Blume
Aktiviteter Dr.jur., professor i retsinformatik, Københavns Universitet
Uddannelse cand.jur.

Navn Birgitte Kofod Olsen
Aktiviteter Ansat på Institut for Menneskerettigheder 1994 som forsker, siden 2003 leder af instituttets nationale afdeling. Fra 2002 ekstern lektor i retslære, Københavns Universitet
Uddannelse cand.jur. 1991 fra Københavns Universitet, lic.jur. 1998, samme sted
Arb.omr. Beskæftiger sig med fremme og beskyttelse af menneskerettigheder og ligebehandling, særligt i forhold til Informationssamfundet

Navn Morten Engberg
Aktiviteter 1983-90: Indenrigsministeriet
1990: Hørsholm Kommune, vikariat som sekretariatschef
1990-91: Indenrigsministeriet
1991-93: Ombudsmanden
1993-97: Frederiksberg Kommune, chef for Juridisk Kontor
1997-2001: Ombudsmanden, chef for Kommunekontoret
2002-03: Folketinget, vikariat som chef for Lovsekretariatet
2003- : Ombudsmanden, chef for Kommunekontoret

Derudover har jeg siden 1985 undervist i kommunalret på Danmarks Forvaltningshøjskole, siden 2000 som ekstern lektor. I den forbindelse har jeg skrevet en lærebog: Kommunestyret i Danmark. Endvidere har jeg skrevet Del V, Almindelige kommunalretlige spørgsmål, i Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2. udgave (2002)
Uddannelse cand.jur
Arb.omr. Mine erfaringer hos ombudsmanden og tidligere ansættelsessteder angår kommunalretlige spørgsmål i bred forstand. Desuden beskæftiger jeg mig med mere specifikke forvaltningsretlige emner, såsom offentlig personaleret (som jeg underviser i på 2 DJØF-kurser) og miljøret

Navn	Dan Christensen
Aktiviteter	Juridisk Konsulent Ansat hos KL 1992 Cand.jur. Københavns Universitet 1994 Ansat KL, Kontoret for Teknologi 2001 Forretningsfører Dansk Internet Forum 2003 Juridisk Konsulent, KL, Kontoret for Administration og Erhverv Herudover undervist på Master of Technical Management på Aalborg Universitet
Uddannelse	Cand.jur.
Navn	Per Prehn
Aktiviteter	Afdelingsleder, Ringsted Kommune

Program

HØRING OM DE RETSSIKKERHEDSMÆSSIGE KONSEKVENSER AF KOMMUNALREFORMEN

v/Retsudvalget og Teknologirådet

tirsdag den 3. maj 2005, kl. 13 - 17

Landstingssalen, Christiansborg

13.00 – 14.00 Samspil mellem retssikkerhed, kommunalreform og projekt digital forvaltning.

I den første blok gennemgås i store linier formålet med kommunalreformens lovforslag, hvilke principper der skal gælde for borgernes retssikkerhed og hvordan én stor sammenhængende digital forvaltning udfordrer persondatabeskyttelsen.

•Hvad er privatlivets fred i menneskerettighedsperspektiv, og hvorfor er det vigtigt at fastholde den ret?

•Hvilke konsekvenser for borgernes retssikkerhed har lovforslag om kommunalt samarbejde?

Birgitte Kofod Olsen, afd.leder og lic.jur, Institut for Menneskerettigheder

•Hvad betyder de teknologisk-organisatoriske løsninger (IT-arkitekturen) for udveksling af persondata? Hvordan bliver krav til borgernes retssikkerhed udfordret i forbindelse med de kommende års digitalisering af forvaltningen?

Steffen Stripp, IT-projektleder. Teknologirådets arbejdsgruppe

•Hvilken rolle spiller idéen om bedre service for borgerne for kommunalreformens lovforslag, fx i form af borgerservicecentre som én indgang for borgerne? Hvordan vurderes balancen mellem effektiv forvaltning og borgernes retssikkerhed i den sammenhæng?

Dan Christensen, KL

14 – 14.15 Pause

14.15 -15.30 Konsekvenser af forslag om borgerservicecentre og andre lovforslag

I denne blok gennemgås først lovforslaget om borgerservicecentre, og dernæst ses på andre lovforslag i kommunalreformen, hvor der kan peges på retssikkerhedsmæssige konsekvenser.

Der er et dilemma om Borgerservicecentrene og ønsket om at give borgerne én indgang til forvaltningen: På den ene side kan borgerne få en bedre service, på den anden side kan det medføre bred indgang til alle oplysninger om borgerne for servicecentermedarbejderne. Hvor går skellet mellem service og retssikkerhed? Hvordan påvirker lovforslaget gennemsigtighed i forvaltning og sagsbehandling? Hvilken betydning har fortolkningen af, hvad der må opfattes som interne arbejdsdoku-

menter?

- Eksempler på, hvilke oplysninger medarbejdere i Borgerservicecentre får adgang til og hvordan de kan arbejde med dem i ft borgeren som henvender sig.

Per Prehn, afdelingsleder, Ringsted Kommune (alternativ: Anita Kjeldsen, Greve Kommune)

- Hvordan bliver borgerens krav på samtykke begrænset i servicecenterloven?

- I hvilket omfang er der tale om brud på væsentlige principper i Persondataloven mv, og i hvilket omfang en mindre justering mhhp at begrænse unødigt bureaukrati?

- Hvad betyder forslaget for gennemsigtighed af offentlig sagsbehandling?

Peter Blume, professor dr. jur. og medlem af Teknologirådets arbejdsgruppe

Flere lovforslag i kommunalreformen, bl.a. om borgerservicecentre, sigter på at en myndighed skal handle på vegne af andre myndigheder. Ansvarsforhold i den forbindelse kan være svære at gennemskue, og der kan være risiko for, at borgeren bliver kastebold mellem forskellige myndigheder, hvis der opstår fejl i sagsbehandlingen

- Repræsenterer lovforslagene i kommunalreformen en ny praksis for offentlighed i forvaltningen?

- Hvilke retssikkerhedsmæssige konsekvenser har tilsidesættelsen af forvaltningsloven i lovforslag om visse proceduremæssige spørgsmål?

- Hvordan påvirker lovforslagene ansvarsfordeling mellem myndighederne?

- Retssikkerhedsmæssige konsekvenser af skatteforvaltningsloven

Morten Engberg, kontorchef, Ombudsmandens kontor